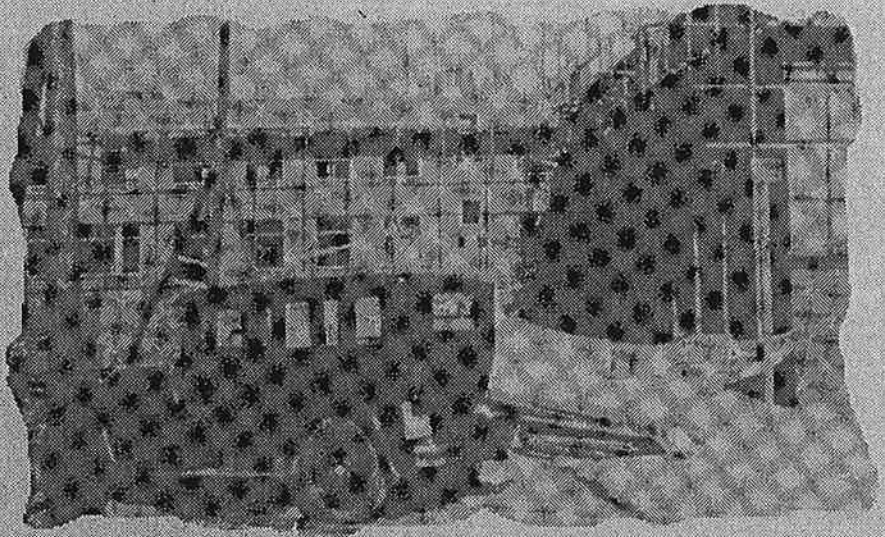
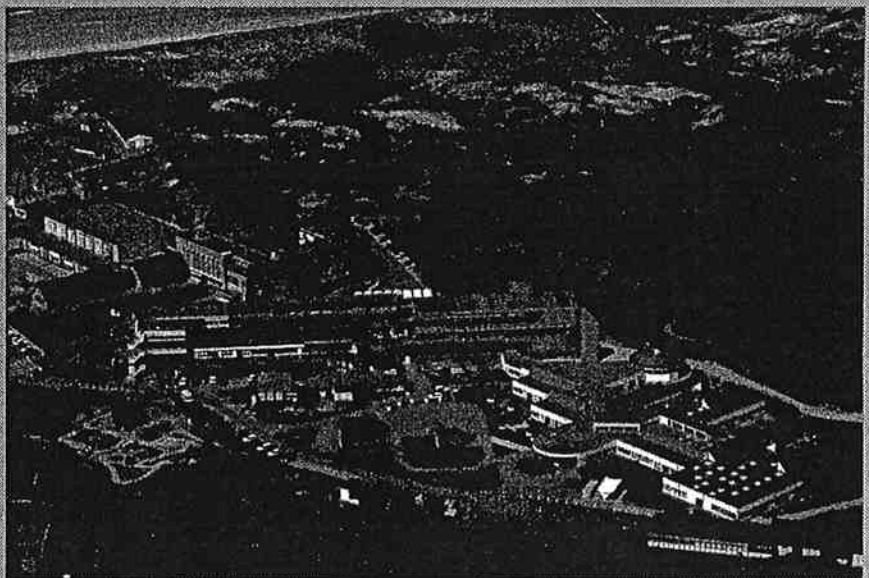

1932

gc

Historisch
overzicht
Heliomare

1992

Heliomare 60 jaar

60 jaar is een lange periode, waarin heel veel kan gebeuren. Er is in die tijd ook veel gebeurd. De hele wereld is veranderd en daarmee ook Heliomare. Ter gelegenheid van dit jubileum brengt de redactie van de Heliomaren, het 14-dagelijks huisorgaan, een bijzondere Heliomaren uit. Zijn de lezers van het standaard-informatieblad van Heliomare gewend hieruit nieuws te vernemen: nu betreft het hoofdzakelijk historie. Een kroniek van 60 jaar: de mensen, de omgeving, de gebouwen, plezier, moeilijke tijden, alles is in een chronologisch overzicht bijeen gebracht.

Yvonne Molenaar, de kersverse vaste bureauredactrice van de Heliomaren, is in de historie gedoken, ploos jaarverslagen uit, voerde gesprekken met enkele interessante mensen en maakte hieruit dit overzicht.

Een 60-jarig bestaan is niet niks. Mensen zetten dan doorgaans een punt achter hun arbeidzaam leven. Niet echter Heliomare! Willen we de toekomst goed tegemoet willen treden, dan is jeugdig elan, enthousiasme en werklust nodig. Voor Heliomare telt op dit ogenblik meer dan ooit de toekomst. Er staat ons in de komende jaren bijzonder veel te wachten. De gezondheidszorg neemt bij alle maatschappelijke veranderingen een prominente plaats in. Heliomare tracht daar zo goed mogelijk op in te spelen, mede door het strategisch beleidsplan dat dit jaar is opgesteld.

Toekomst is echter niets zonder geschiedenis. Zonder kennis van de achtergronden, de langzaam ontstane cultuur die ook een organisatie als Heliomare kenmerkt is beleid voor de toekomst moeilijk te ontwikkelen en uit te voeren.

De redactie van de Heliomaren is overigens niet van mening dat deze bijzondere uitgave een rol heeft te spelen op beleidsontwikkelingsgebied. Wel overkwam het ons bij het maken ervan dat het plezierig is te leren wie die man of vrouw precies was over wie je van tijd tot tijd wel eens hoort en hoe dat nu precies zat met de overgang van sanatorium naar revalidatiecentrum, enz. Het nu krijgt z'n heldere vorm door de terugblik over die zestig jaren.

Ik wil hierbij Yvonne Molenaar een compliment maken voor alle werk dat zij aan het samenstellen van dit overzicht heeft besteed. In korte tijd, met veel persoonlijke inzet, heeft zij kans gezien een interessant, maar bovenal aantrekkelijk document samen te stellen. De redactie hoopt dat u evenveel plezier beleeft aan het lezen als de redactie bij de samenstelling had.

Wim ten Hove
Eindredacteur Heliomaren.

Het begin

Vanaf 1932 is er in het jaarverslag van de "Vereeniging R.K. Herstellingsoorden voor longlijders en zwakke kinderen" eveneens een verslag opgenomen van het sanatorium "Heliomare".

De aanbesteding van Heliomare vond plaats op 4 december 1929. Begonnen werd met de bouw in februari 1930 en het gebouw werd opgeleverd op 2 juni 1932.

De eerste voorzitter van de Vereniging, Mr. Waterschoot v.d. Gracht, bracht in Wijk aan Zee graag zijn vakantie door en koos dit terrein uit. Waarom deze plek de voorkeur kreeg kan niet mooier gezegd worden, dan de voorzitter van de Vereniging Dr. N.P. van Spanje in zijn openingsspeech op 7 juli 1932 heeft verwoord.

"Na langdurig wikken en wegen hadden we besloten zoo ooit, dan niet direct aan zee te bouwen, hoewel het gezicht op zee steeds boeiend en grootsch is, maar in ons klimaat bij zijn afwisselende stormen uit Noord en West lijkt in de lange wintermaanden, eenige beschutting tegen directe winden wel gewenscht. Wij besloten dan te bouwen met de groote terrassen naar het Zuid-Oosten om zooveel mogelijk van de zonbestraling te kunnen genieten en toch te liggen in de zône vlak bij zee op ongeveer 200 à 300 meter zoodat wij het voordeel hebben den invloed te kunnen ondervinden der ultra-violette stralen, die van de zee tegen de lucht worden gekaatst en die, dit is wetenschappelijk aangetoond, een buitengewoon gunstigen invloed zouden uitoefenen op de tuberculeuse afwijkingen der beenderen."

De grond werd gekocht van de hotelmaatschappij E Pluribus Unum.

Het terrein bleef echter jaren lang ongebruikt liggen daar de nodige fondsen voor het bouwen ontbraken. Wel werd een bord geplaatst waarop stond aangegeven: "Terrein der Vereeniging R.K. Herstellingsoorden voor longlijders en zwakke kinderen" maar dikwijls was het bord weg en lag het terrein verlaten in afwachting van de dingen die zouden komen, de traditionele eerste spade in de grond.

Intussen werd er gespaard. Grote en kleine afdelingen van de Vereniging brachten geld binnen. Enkele legaten versterkten de kas. De toenmalige penningmeester wist een lening te krijgen van f400.000.-, de vereniging kreeg toestemming voor het houden van een loterij van 30.000 loten, waarvan de zuivere opbrengst f18.000.- was. De prijs per lot was fl.-. Weet u wat de hoofdprijzen waren?

een luxe auto, een rozenkrans (gewijd door de Paus, hoewel daar later veel over te doen is geweest!), een kunstspelpiano, 1 compleet radiotoestel, 1 electro-dynamische luidspreker, 3 luidsprekers, 2 Jaarsma haarden, 3 ameublementen, 1 bedstel, 3 stofzuigers, 6 koffergrammofoons, 2 handnaalmmachines, 24 rijwielen, 1 kano, 1 zilver cassette.

Wat hier niet onvermeld mag blijven, is het verhaal van de rozenkrans. De heer C.M.G. Raaijmakers, de huidige algemeen directeur, wist het volgende verhaal te vertellen.

De tweede prijs was dus die rozenkrans, volgens zeggen gewijd door de Paus. De man die deze rozenkrans had gewonnen, was hier bijzonder blij mee. Hij schreef de Paus een brief, waarin hij hem uitgebreid bedankte voor deze bijzondere rozenkrans. De Paus schreef hem echter een brief terug, dat hij niets wist van een rozenkrans die hij gewijd had voor dit doel. De prijswinnaar was hier zo boos om dat hij de rozenkrans persoonlijk terug bracht aan de toenmalige geneesheer-directeur van het Sanatorium: Dr. M.H.P.P. van Haeff. De rozenkrans is nog te bezichtigen op het kantoor van de heer Raaijmakers.

Terug naar de bouw van Heliomare.

Het geld was bijeen, het terrein was aanwezig, men kon beginnen met de plannen. Talloze plannen waren gemaakt, onderzocht en afgewezen. Eindelijk was er een plan waarover iedereen tevreden was. Het werd gestuurd naar Burgemeester en Wethouders van Wijk aan Zee om een bouwvergunning te krijgen. De schoonheidscommissie keurde het af en vond dat het niet aan redelijke eisen van uiterlijk aanzien voldeed.

De Rijksarchitecten, Hoekstra en Westerhoud maakten een nieuw plan. Dit "kleurige, fleurige in moderne stijl" (in 60 jaar kan kennelijk heel veel veranderen!) gebouwde sanatorium, kreeg alle lof van de schoonheidscommissie.

Het gebouw moest aan verschillende eisen voldoen: er moest plaats zijn voor kinderen en volwassenen; er mocht niets ontbreken: operatiekamer, gipskamer, röntgenkamer, isoleerkamer, isoleerboxen om de kinderen vooral uit de grote steden vooraf "en quarantaine" te kunnen opnemen, of de eigen verpleegden hierin te plaatsen bij vermoeden op besmettelijke ziekten; verder zeebaden, open-lucht school, een klooster voor de Eerwaarde Zusters met een afgezonderd tuintje, een kapel, Rectorswoning enz. enz.

Weet u wat het bouwen en inrichten van Heliomare heeft gekost?

Om precies te zijn kostte Heliomare 1863.000,-. Niet gering voor die tijd. Nu kunnen we daar een middelgrote verbouwing krap mee bekostigen.

De Eerwaarde Zusters van de Congregatie van de Heilige Carolus Borromäus te Maastricht waren bereid de verpleging in dit eerste Katholieke Sanatorium voor Chirurgische tuberculose op zich te nemen.

Op 12 augustus 1931 kwamen er 10 zusters per autobus uit Amsterdam naar Wijk aan Zee waaronder: Moeder-overste Emanuel, een zuster voor de operatiekamer, een zuster voor de algemene verpleging, een zuster voor de huishouding. Het gebouw was nog niet helemaal klaar. 's Avonds gingen de zusters dus weer naar Amsterdam. Op 18 augustus konden er zes zusters blijven slapen. De werklieden hadden zich teruggetrokken in de overige gedeelten van het gebouw, die nog niet klaar waren. De zusters moesten in het dorp naar de kerk.

Op 29 augustus kwam de eerste mannelijke patiënt.

Op 1 september had de inzegening plaats van het in gebruik genomen gedeelte door de Zeer eerwaarde Heer J.M. Lucassen, Deken van Beverwijk. Hierna kwam iedere morgen een Pater van het H. Hart uit het Missiehuis te Velsen-Driehuis voor de geestelijke verzorging.

Op 2 september kwam de eerste vrouwelijke patiënt aan. Op 16 november van ditzelfde jaar werd de eerste operatie verricht bij een meisje met een sedert jaren bestaande etterende osteomyelitis van het onderbeen.

Jaarverslag 1933.

Vanaf 1932 werd het jaarverslag van Heliomare opgenomen in een totaal jaarverslag van de Stichting Katholieke Herstellingsoorden.

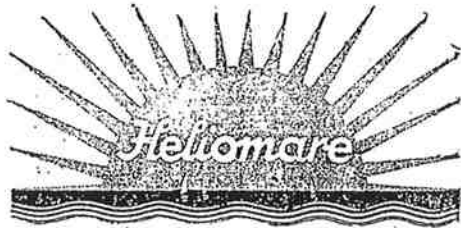
In de eerste jaren bestond het jaarverslag uit ongeveer 5 bladzijden. De geneeskundige behandeling van de patiënten besloeg al anderhalve bladzijde.

De patiënten die werden verzorgd in Heliomare leden allemaal aan een vorm van tuberculose: tuberculose van de heup, knie, voet, zitbeen of elleboog, tuberculose van de wervelkolom, halsklieren, buikorganen enz. enz.

In dit jaarverslag werd al opgemerkt dat er gebrek aan terrastruimte was.

In het jaarverslag van 1933 werd opgemerkt hoe merkwaardig snel de patiënten zich aanpassen aan de open lucht-behandeling en hoe spoedig de invloed daarvan op de algemene gezondheidstoestand zich voordoet. Alle tuberculose patiënten werden namelijk zoveel mogelijk buiten op de terrassen verpleegd en verzorgd.

TREKKING 29 SEPTEMBER a.s.

LOTERIJ

Voor den bouw en inrichting van het Sanatorium „HELIOMARE“ voor Chirurgische Tuberculose en Chronisch Beenlijden in aanbouw te Wijk aan Zee.

EENIGE DER HOOFDPRIJZEN:

EEN GOUDEN ROZENKRANS VAN Z. H. DEN PAUS

6 Koffer Gramo-
phoons „Tresor“

3 Excelsior Slafzuigers,
Nederlandsch fabriekaat.

Cassette Gero Zilver
en vele kleinere
eluis Geró.Zilver.

1 Luxe auto merk „Essex“	24 Simplex Rijwielen
1 Kunstspijano- der Fa. Gold- schmieding	2 Handnaaimachines Lewenstein
1 Compleet Philips radio-ideestel	100 Jaarabonnemenen op het „Weekbl. „De Katholieke Vrouw“
1 Standaard combinatie A.	100 Camera's
Diverse ameublementen	50 Voetballen
40 Odeon Gramophonplaten naar keuze	1 Kano
	Theeueubelen

Bestel Uw loten od f.1. per stuk aan het

Secretariaat „HELIOMARE“

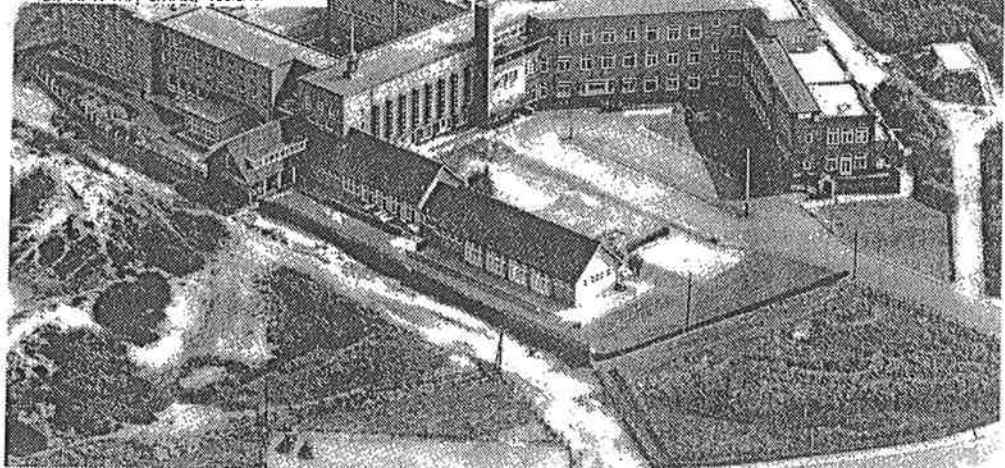
Oosterpark 63, Amsterdam.

Post Giro Nr. 170910

Gem. Giro H 3597

Het Dag. Bestuur:

Dr. N. P. VAN SPANJE, Voorzitter

Vele kilometers zwachtels
zijn zo opgerold door de
zusters

Hoera! we hebben de loterij
gewonnen...een jaarabonnement
op "De Katholieke Vrouw"

□ FINANCIËEL OVERZICHT □
 BOUW R. K. SANATORIUM „HELIOMARE”
 □ WIJK AAN ZEE. □

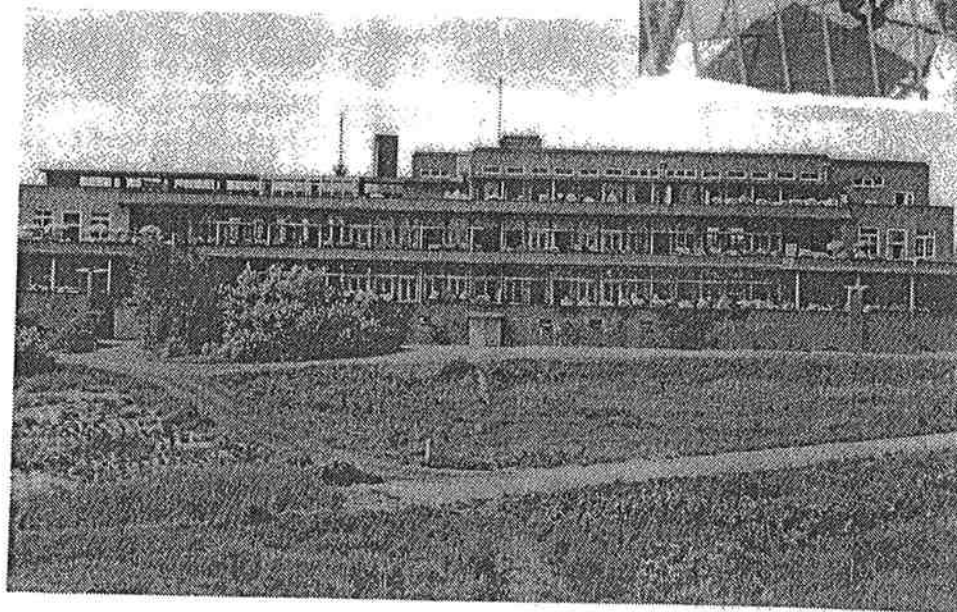
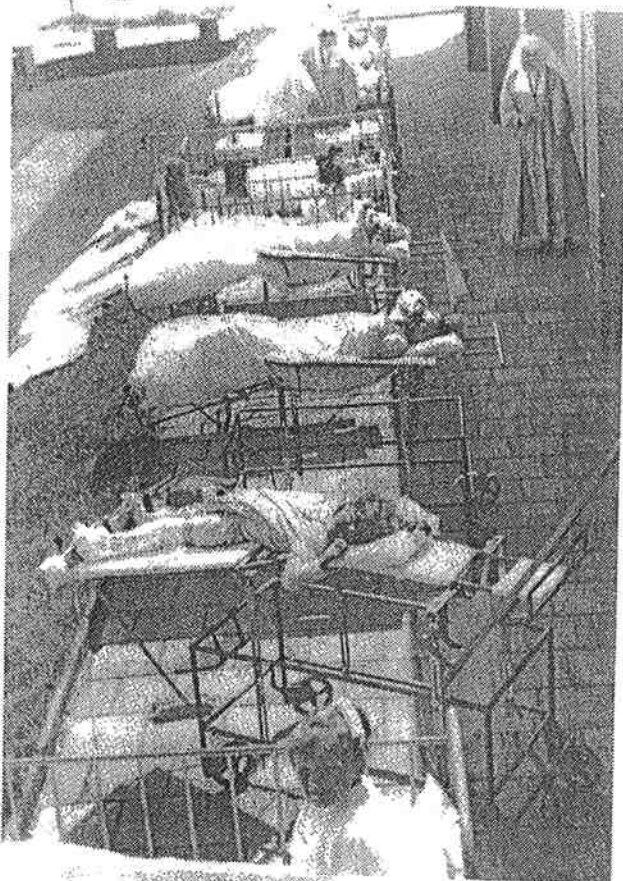
SCHULDEN.

Obligatie-leening	} f 575800.24
Geleende gelden		

BEZITTINGEN.

Gebouwen en terreinen	472665.23
Inrichting	25836.44
Diversen	59364.95
Kas	17933.62
		<u>f 575800.24</u>

*Als we het goed hebben
 liggen deze kinderen op
 het huidige terras voor de cantine*

"De huid vangt klimaat, en atmosfeer prikkels op, wat een voornamelijk rol speelt bij de gunstige beïnvloeding van de ziekte door de open lucht behandeling. Het opdrogender etterige afschbeding geschiedt vaak zeer snel, terwijl steeds is te zien, dat de etter zijn agressief karakter op de omgevende huid verliest."

1934

In dit jaarverslag is een brief opgenomen van één van de zusters die in retraite is in Heliomare.

"Kijk maar goed naar 't hoofd van den brief; ik ben in retraite in "Heliomare". 's Is schitterend weer, overal hoor je de zee die ruist en bruist tegen het strand; 't Is een uitgelezen oord om eens bij te komen naar lichaam en ziel."

"Om 6.15 was de kinder-Mis! Stel je voor: de Communtebank wordt uit de kapel gedragen, daarvoor staan dan allemaal kinderbedden; alle bedden of wagentjes waarop zij verpleegd worden, hebben wielen; heel praktisch!"

"In huis is 't goed bezet; er zijn veel mooie successen en over alles en allen hangt een sfeer van blijheid, die je echt gewelddadig aandoet."

1935

"In de loop der jaren is steeds duidelijk gebleken, welke een buitengewoon gunstige invloed de intense inwerking van het zeeklimaat op de patiënten heeft. Ook gedurende de winter is die invloed waar te nemen. Het blijft gewensd om de patiënten langzaam te trainen om de soms zeer ruwe atmosferische omstandigheden te trotseren."

"Het is van groot belang om de patiënt te leren, de aangeboren angst voor ruwe weersomstandigheden te laten varen. Elke morgen (weer of geen weer) worden alle dekens weggetrokken en deze, zowel als de patiënten, gedurende 10 minuten tot een kwartier aan de atmosfeer bloot gesteld; voor de nog niet voldoende geoefenden duren die minuten heel lang en slechts weintigen ontkomen aan de sensatie van kippewel krijgen."

In dit zelfde jaar ging een lang gekoesterde wens in vervulling. Een echte school van zeven klassen met twee onderwijzeressen werd in gebruik genomen. Vier grote lokalen dienden als schoollokaal. Men hoopte en vertrouwde erop, dat er ooit nog eens een apart gebouw als school zal mogen verrijzen.

1936

Uiteraard werden in ieder jaarverslag vele cijfers genoemd.

Wat vindt u van deze cijfers?

De volgende ingrepen werden verricht:

Ruggegraatsverstijving volgens Albee	15 maal
Operatie volgens Robertson Lavelle	16 maal
Knieresectie	6 maal
Operatieve ingrepen om de stand te verbeteren	3 maal
Andere operatie aan het skelet	8 maal
Andere operaties	5 maal
Cystoscopie	12 maal
Thracheotomie	1 maal

690 röntgenfoto's werden van skeletaandoeningen gemaakt

18 foto's van longen en nieren

58 maal werd van de cavia-proef gebruik gemaakt

Onder de 128 afgevoerde patiënten zijn 6 sterfgevallen

Op eigen verzoek werden ontslagen: 2 volwassenen en 1 kind, die nog niet geheel genezen waren; 6 patiënten werden voor diagnostisch onderzoek slechts enkele dagen opgenomen;

2 patiënten werden ontslagen, daar van een voortzetting van de sanatoriumkuur geen heil meer te verwachten was; 7 patiënten werden ontslagen wegens gebrek aan geldmiddelen voor het beëindigen van de kuur (tja, er is inderdaad veel veranderd!); 3 patiënten werden overgeplaatst naar een ander sanatorium.

1937

Waardering werd uitgesproken voor het werk en de inzet van de drie leerkrachten die de kinderen les gaven. Zij hebben het vaak niet gemakkelijk. Het is niet aangenaam, om uren lang in een temperatuur van om en nabij het vriespunt les te geven.

In ditzelfde jaar ging de totale bevolking van Heliomare al ver boven de capaciteit uit. Aan een der vleugels moest een afdeling gebouwd worden, om een tiental zusters slaapplegelegenheid te bieden.

Aan de "ontspanning der patiënten" werd veel aandacht besteed. Nationale en internationale feesten werden uitbundig gevierd. De vindingsrijkheid in het uitdenken van feestprogramma's grensden aan het ongelooflijke.

1938

De eerste "leken" leerling-verpleegsters doen hun intrede in Heliomare. Zij kregen een verpleegsterscursus, die na twee jaar in een van de grote ziekenhuizen voltooid werd.

De eerste ergonomische veranderingen vonden eveneens plaats in dit jaar. Voor de lopende "coxitislijders" werden hoge krukjes met een fietszadel beschikbaar gesteld, waarop ze zittend konden ultrusten zonder het bovenbeen te buigen. Voor deze patiënten werden tevens twee hoge W.C.'s aangebracht, waarmee ze moesten leren omgaan, zonder het betreffende gewricht te forceren.

1939

Onderwijs voor de patiënten: 'Toen en nu, is er nu echt veel veranderd?

"De klassen 2, 3 en 4 zijn gecombineerd, evenzoo 5, 6 en 7, terwijl de 1e klas afzonderlijk onderwezen wordt. Van klasstiaal onderwijs is echter weinig sprake, daar de kinderen uit alle oorden des lands komen en meestal door langdurig schoolverzuim wegens ziekte, verre ten achter zijn bij anderen. Voor het merendeel wordt dan ook individueel onderwijs gegeven. De resultaten mogen alleszins bevredigend genoemd worden, gezien het bedlegerig zijn der leerlingen en gelet op het feit dat de openluchtschool zich midden in de groote patiënten-afdeeling bevindt."

In dit jaar is er een begin gemaakt met de nieuwe riolering met zuiveringsinstallatie. Het bestaande rioolsysteem had een te geringe capaciteit voor het in Heliomare verblijvende aantal personen.

1940

In dit eerste oorlogsjaar is het sanatorium voor oorlogsgeweld gespaard gebleven.

Op de eerste oorlogsdag moesten veertig patiënten geëvacueerd worden, daar op militair bevel een groot aantal bedden voor oorlogsgewonden vrij gemaakt moesten worden; gewonden zijn echter niet gekomen. Wegens gebrek aan stookolie werden twee van de drie verwarmingsketels verbouwd voor het stoken met cokes. De geestelijke verzorging van de patiënten, speelde in de loop van de jaren geen onbelangrijke rol. In het jaarverslag van 1940 werd hiervoor het volgende artikel opgenomen.

"Zooveel mogelijk wordt gestreefd naar een geregeld mishooren, kapelbezoek en meeleven van het kerkelijke jaar".

H.Mis: Op de Zon- en Heestdagen werd de H. Mis door vele patiënten bijgewoond.

Om 6.15 is de kindermis, waaronder gezamenlijk gebeden en gezongen wordt en om negen uur is de gezongen H. Mis voor de volwassenen.

Preek: wanneer onder het lof gepreekt wordt, komen de patiënten naar de kapel. Onder de Hoogmis werd steeds gepreekt. Lijdensmeditaties werden gehouden.

Door middel van de radiocentrale worden de Hoogmissen en de Loven doorgezonden naar de kamers en zalen, waar aandachtig meegebeden en geluisterd wordt.

H. Communie: Behalve voor degenen, die 's morgens in de kapel de H. Mts komen bijwonen (zulk geschiedt om beurten) bestaat er voor alle patiënten gelegenheid dagelijks te communiceeren op de zalen en kamers.

Gelukkig werd van deze geboden gelegenheid een zeer druk gebruik gemaakt en tellen we onder onze patiënten (zoowel mannelijke als vrouwelijke) zeer vele dagelijksche communicanten. In 1940 werden 62.500 H. Communies uitgerekte. (Those were the days, Henk!)

Biecht: Wekelijks wordt aan alle patiënten de gelegenheid gegeven om te biechten bij den rector. Voor de Eerste Vrijdagen bestaat er gelegenheid om te biechten bij een Pater.

Eerste Vrijdagen: Vanaf 's morgens 10 uur tot 's avonds 19.30 wordt het Allerbelijgste uitgesteld. Om 10 uur houden de kinderen aanbidding onder leiding van een der onderwijzeressen. Van drie tot vier uur 's middags aanbidding voor de beeren en van vijf tot zes uur voor de dames en jongedames. Beide uren onder leiding van den Rector.

Gezamenlijke gebeden: Op de afdelingen worden dagelijksche gebeden gezamenlijk verricht: morgen- en avondgebed, gebeden voor en na het eten, de Engel des beeren en het Rozenboedje.

Vragenrubriek en godsdienstonderwijs: Wekelijks wordt door de Rector voor de Radio een vragenruurtje gehouden, waarin vragen over den godsdienst, door de patiënten gesteld, worden beantwoord. Voor dit ruurtje blijkt groote belangstelling te bestaan, gezien de vele vragen, die inkomen. Het is een soort van voortgezet godsdienstonderwijs voor groot en klein.

De schoolkinderen ontvangen bovendien catechismusles van den Rector op de gewone schooluren.

Avondzegen: Voor zoover tijd en gelegenheid bestaat doet de Rector 's avonds de ronde over zalen en afdelingen om den Zegen te geven voor den nacht."

1941

Door het hele jaarverslag heen, kan men lezen dat dit oorlogsjaar niet onopgemerkt voorbij is gegaan. Heliomare leed schade door mijnontploffingen. Door rantsoenering van electriciteit konden de liften niet veel gebruikt worden.

Dit jaar herdacht Heliomare het tien-jarig bestaan. (Het jaar 1931 werd aangehouden omdat toen de eerste patiënt werd opgenomen. In 1932 werd Heliomare officieel geopend.) Door de directeur werd aan Rector en dokters opgedragen het feest te organiseren. Om 9 uur was de Hoogmis waaronder de zangeressen van het Onze Lieve Vrouwen Gasthuis uit Amsterdam letterlijk het hoogste lied zongen. Rector Smulders de eerste rector van Heliomare, hield de feestpredikatie. De gehele dag werd in feestelijke stemming doorgebracht, waarbij spel en traktatie elkaar afwisselden. Als aandenken aan deze dag schonken de patiënten de directeur een zonnewijzer.

1942

De oorlog woedt in volle hevigheid. Op 6 oktober kwam de treurige mededeling dat Heliomare ontruimd moest worden en alle patiënten en inwonenden, in het geheel 350 personen, moesten evacueren. Eerst moest alles worden overgebracht naar de Bisschoppelijke Kweekschool te Beverwijk, die door de evacuatie-autoriteiten ter beschikking was gesteld. Uiteraard moest er het een en ander verbouwd worden. Er was ook maar plaats voor ongeveer 220 patiënten. Het gemis van de kustsfeer was een groot verlies.

Nog voor de Kerstdagen van 1942 kon de evacuatie plaats vinden. Heliomare was in beslag genomen. Een 700-tal werklieden hadden er hun intrek genomen.

In een dagboek van een van de religieuzen werd op de volgende manier melding gemaakt van de evacuatie en de dreiging ervan:

"Tot het voorjaar 1942 had Heliomaren, uitgenomen glasschade, niets van de oorlog te lijden. In die tijd kwamen er echter geruchten, dat Heliomare zou moeten evacueren, er zouden n.l. aan de kust oorlogsbandelingen plaats hebben, welke deze evacuatie nodig maakten. Bij dit bericht sloeg ons allen de schrik om het hart en was Moeders eerste besluit er de H. Jozef voor te spannen en wij zouden vanaf die dag dagelijks zeven Onze vaders en Wees Gegroeten bidden, opdat ons buit zou mogen gespaard blijven." "Vracht-auto's waren maar zeer minimaal tot onze beschikking. Het vervoer ging met paard en wagen. Voor het vervoer der patiënten werden wel vrachtauto's beschikbaar gesteld. De patiënten gingen op bak of bed in de auto, 6 of 8 tegelijk, naar gelang de grootte van de auto."

Terug naar het jaarverslag.

De verduisteringsvoorschriften maakten het voortzetten van de permanente openluchtverpleging onmogelijk, althans in het najaar, winter en voorjaar.

1943

Het jaarverslag bestaat maar uit een paar regels. Er valt weinig te vermelden. Heliomare wordt gemist en daarbij met name de buitenlucht en de invloed van de zee. De patiënten verkeerden over het algemeen in een veel slechtere toestand dan andere jaren. Het jaarverslag werd afgesloten met de wens dat zij weer gauw terug konden naar Wijk aan Zee.

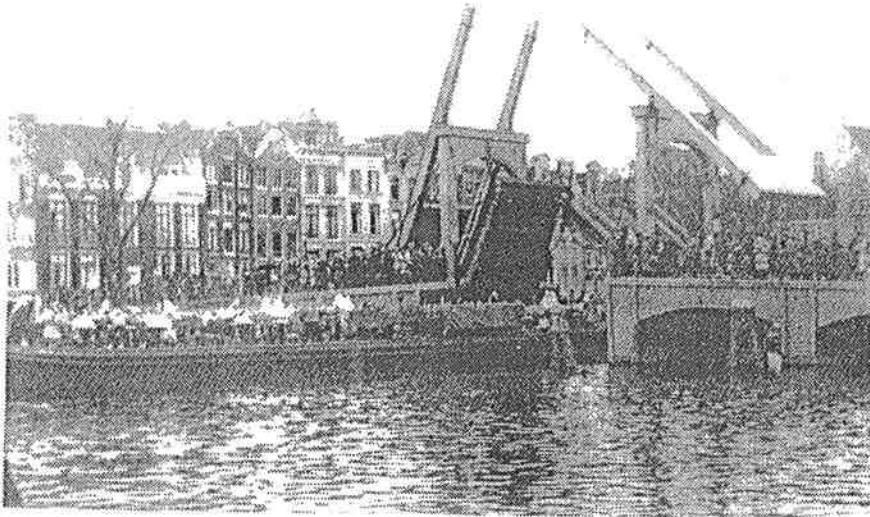
1944/1945

Door de tijdsomstandigheden was het niet mogelijk in 1945 een verslag uit te geven over het jaar 1944. Het was een zeer ongunstig jaar voor Heliomare. In september 1944 kreeg men bericht dat Heliomare weer moest evacueren. Nu moest de reis naar Amsterdam worden ondernomen: het Centraal Ziekenhuis werd de nieuwe verblijfplaats.

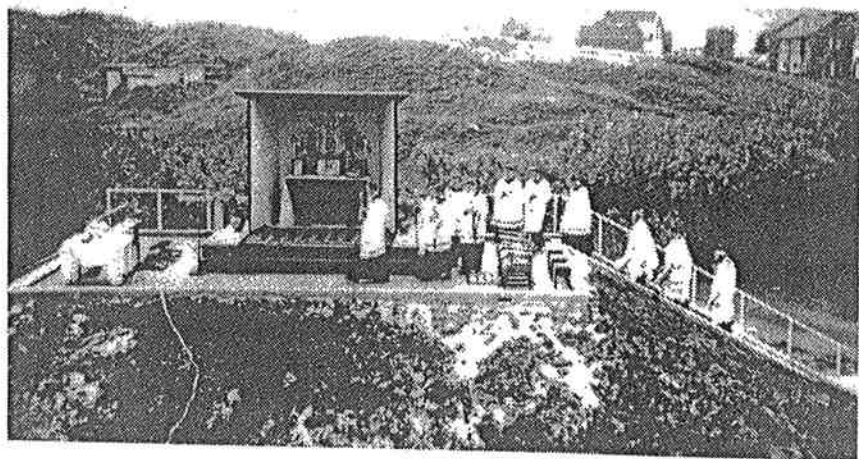
De nog enigszins gave vervoermiddelen zoals fietsen, auto's, transportfietsen werden door de Duitsers meedogenloos in beslag genomen. Het vervoer geschiedde per boot.

De zieken werden per vrachtauto's, in bed liggend naar de steiger gebracht, zodat een onafzienbare menigte bedden met patiënten op transport wachtte. Het was een open boot. Gelukkig was het prachtig weer, een heldere warme herfstnacht. De tocht duurde van half negen 's avonds tot vier uur 's morgens. Vanaf de De Ruyterkade ging het transport per vrachtauto naar het Centraal Ziekenhuis. Een groot aantal mensen moesten ondergebracht worden in een kleine ruimte. Van een sanatoriumkuur kon helemaal geen sprake zijn. De voedselpositie daalde bijzonder snel, gemiddeld hadden de volwassen patiënten na 3 maanden 1/10 van hun lichaamsvet verloren. Het spreekt vanzelf, dat tegen een dergelijke aanslag op de gezondheid slechts de sterksten bestand waren, de zwakken stierven.

Begin februari 1945 viel de elektrische stroom uit en ongeveer tegelijkertijd kon er geen warm water meer verstrekt worden. Dankzij verschillende instanties kreeg het sanatorium de beschikking over belangrijke hoeveelheden meel en olie en een flinke voorraad magere melkpoeder. Met die ingrediënten wisten de zusters met behulp van verscheidene noodkachelletjes, talloze pannenkoeken te hakken als aanvulling op het menu.

*Geen rondvaart..
maar een vlucht voor de
bezetters. Patiënten op
een dekschuit naar Amsterdam*

*De religieuze beleving was
heel sterk*

VEREENIGING: ROOMSCH KATHOLIEKE
HERSTELLINGSOORDEN VOOR
LONGLIJDERS EN ZWAKKE KINDEREN

BISCHOPPELIJK GOEDGEOKEURD 5 JUNI 1919
KONINKLIJK GOEDGEOKEURD BIJ BESLUIT VAN
16 FEBRUARI 1907 NO. 31
17 DECEMBER 1919 NO. 61

AMSTERDAM (O.)
OOSTERPARC 63

Mei 1931

19

Geer Eerwaarde Heer,

Met vorig jaar hebben wij U medegedeeld, dat wij begonnen waren met den bouw van ons Sanatorium „Heliomare” te Wijk aan Zee, voor lijders aan chirurgische tuberculose en chronische beenziekten.

De bouw wordt al flink en wij hopen nog dit jaar een gedeelte in gebruik te nemen. Wat chirurgische tuberculose is vindt U verklaard in de heerbijgaande populair geschreven brochure.

Wij weten, dat U verskulpt wordt met drukwerk, beden om hulp enz., wij vragen U alleen: neem van Uwen kostbaren tijd iets af om deze brochure te lezen en weet waar het U enigzins mogelijk is onze steun, waarvoor wij U bij voorbaat danken.

Hoogachtend.

D. Mr van Anant Voorzitter

H. Burch Secretaris

J. H. Kruis Penningmeester

SANATORIA
„DEKKERSWALD” GROESBEEK
„HELIOMARE” WIJK AAN ZEE

"Langzaam begon de dageraad van een beteren tijd te gloren en niemand van ons zal nooit het oogenblik vergeten, toen de vliegtuigen over het dak scheerden en de zware pakken met levensmiddelen ter aarde daalden. Dat was het moment, waarop de psychische spanning zich ontladde in een latende uitbundigheid, en waarop het leven zijn evenwicht weer terugvond."

Dank zij de hulp van betreffende instanties, waarbij door vele ingezetenen van Beverwijk en Wijk aan Zee vrijwillig de helpende hand was geboden om het gebouw te reinigen kon op 3 juli 1945 de terugweg aanvaard worden. 's Morgens vroeg werden 130 patiënten met bed en al op drie dekschuiten geplaatst. *"De zomerse dagen in de landelijke omgeving, die een schrill contrast vormden met het Weesperplein te Amsterdam, werden beleefd als lieflijke muziek eener pastorale."*

Er was veel te herstellen in Heliomare. Drie jaar was het gebouw door de Duitsers bezet en zij hadden een grote chaos achter gelaten. Overigens maakte Heliomare een voor de Duitsers belangrijk onderdeel uit van hun verdedigingslinie tegen een geallieerde invasie. Tijdens de evacuatie moest het gewone onderwijs gestaakt worden evenals de handenarbeid. In Heliomare kon alles weer opgepakt worden.

1946

De opgenomen patiënten waren ernstig ziek, wat voor het grootste deel toe te schrijven was aan de gebrekkige verpleging en voeding gedurende het laatste oorlogsjaar. De sporen van de hongerwinter werden geleidelijk uitgewist. Het aantal aanvragen voor opname, overtrof verre de vrijkomende bedden.

Opgemerkt werd dat de invloed van de lichamelijke en psychische rust op het genezingsproces groot is. *"Het is alsof het organisme alle energie beboeft om de genezing te kunnen voltrekken"*.

1947

Op het gebied van personeelszaken moesten vele maatregelen genomen worden. Er kwam een loonherziening tot stand, waarbij de individuele lonen aangepast werden aan die der werknemers in de openbare nuts-bedrijven, met terugwerkende kracht tot 1 oktober 1946. Er werd een vakantietoeslag vastgesteld en de vakantieregeling werd herzien. Alle leden van het personeel met eventueel echtgenote en kinderen werden verzekerd tegen de kosten van opname in een sanatorium tot een bedrag van f4.50 per dag. Er werd een studie gemaakt van het pensioeringsvraagstuk.

De verpleegdagarieven werden verhoogd. In die tijd had je te maken met verschillende klassen. De verpleegdag varieerde van f3,50 per dag tot f 10,00 per dag. Als u weet dat je anno 1992 f424,- betaalt per dag voor 3e klas verzekering, dan is er toch wel het een en ander veranderd in de loop van de jaren.

Door het feit dat opname in een sanatorium vanaf dit jaar door de verzekeringen werden betaald, groeide de wachtlijst. Het zou tevens nodig zijn om het sanatorium uit te breiden, maar die mogelijkheid leek uitgesloten.

De papierberg kondigt zich aan!

"Het medisch administratieve werk wordt langzamerhand een berg, die alleen beklommen kan worden door een eerste klas papieren dokter, doch voor iemand die dat administratieve werk niet ligt, is het een enorme belasting. Het aantal instanties, dat medische gegevens betreffende de patiënten verlangt is na de oorlog sterk toegenomen. Het is niet belangstelling voor de zieken, die de zucht naar formulieren verklaart, doch zuiver administratieve overwegingen. Dit alles zal wel zin hebben en nodig zijn, doch de last komt op de rug van de directeur te rusten en de afdoening van die zaken neemt veel tijd in beslag, in elk geval veel meer dan voor de oorlog."

Ieder jaar wordt in het jaarverslag de naam van Mej. N. Reith genoemd. Zij heeft al 15 jaren lang de taak om aan de patiënten leiding te geven bij alle mogelijke soorten handenarbeid. In dit jaarverslag werd ook melding gemaakt van het feit dat drie dienstmeisjes hun eerste lustrum vierden en dat bij die gelegenheid aan alle meisjes een nieuw uniform werd verstrekt. Aardig cadeau!

1948

Dit keer geen wetenswaardigheden uit het jaarverslag, maar gegevens uit een "zeer betrouwbaar" document waarin vragen beantwoord moesten worden over de arbeidsomstandigheden van religieuze verpleegsters en leken verpleegsters.

Vraag 1: Welke is de dag-indeling van de verpleegsters, werkzaam op de ziekenzalen?

<i>eerste ploeg:</i>	<i>tweede ploeg:</i>
5.15 - 6 uur	6.00 - 6.30 uur
7.30 - 12 uur	7.30 - 13 uur
13.00 - 16.00 uur	16.00 - 18.30 uur
17.30 - 19.15 uur	19.15 - 21.00 uur

In de voormiddag lossen allen elkaar af voor een kort bezoek aan kapel en refter. Onder de H. Mis 6.30 - 7.30 uur om de beurt dienst op de zalen.

Vraag 2: Hoe dikwijls hebben de religieuzen nachtdienst en hoe lang duurt deze?

Om de zes weken "weekwacht" van 20.30 tot 6.30 uur.

Vraag 3: Welke is de dag-indeling van hen, die nachtdienst hebben gehad?

*Van 6.30 uur - 7.30 uur H. Mis en ontbijt
Van 7.30 uur - 9.30 uur Dienst op de zalen
Van 9.30 uur - 11.00 uur Kapel en refter
Van 11.00 uur - 19.00 uur bedrust
Van 19.00 uur - 20.30 uur refter en recreatie*

Vraag 4: Hebben de religieuze verpleegsters vakantie buiten baar retraite?

Geen vakantie, wel als het eentigszins kan elke maand een vrije dag, doorgebracht in eigen huts.

U ziet het. Er werd gewerkt, gewerkt en nog eens gewerkt, zonder dat daar veel vrije tijd, laat staan een behoorlijke vakantie tegen over staat.

1949

Heliomare gaat waarschijnlijk uitbreiden. De verbouwingsplannen zijn omgezet in nieuwbouwplannen. (Hé, daar zijn we net weer aan toe!). Er zullen nieuwe stukken aan de verplegingsvleugel aangebouwd worden.

De congregatie van de liefdezusters van de H. Carolus Borromeus konden niet voldoende Eerwaarde Zusters beschikbaar stellen voor de verzorging van de tuberculoselijders, dus werd besloten om lekenverpleegsters in dienst te nemen.

Huisvestingsproblemen waren er ook voor de personeelsleden. Er werd een villa in Wijk aan Zee gekocht voor een van de functionarissen.

1950

Voor de school van het Sanatorium was 1950 een bijzonder jaar. Na een bezoek van de hoofdinspecteur van het B.L.O. mocht onze school tot het Buitengewoon Lager Onderwijs behoren. Het grote voordeel hiervan is, dat op iedere 15 leerlingen een leerkracht mag worden benoemd voor rijksrekening.

In dit jaarverslag een woord van dank aan alle medewerksters en medewerkers van hoog tot laag.

Beste Oud-patienten,

Door Uwe uitbundige en no spontane gelukwensen bij mijn 25-jarig jubileum als geneesheer-directeur van Heliomare ben ik zeer getroffen. Aan U allen wilde ik gaarne een persoonlijk dankwoord doen toekomen doch U bent met zoveel, dat ik onmogelijk aan die taak kan voldoen. Mijn dank gaat echter naar U allen uit, als ik in het gedenkboek al Uw namen lees. U hebt Uw wensen vergezeld doen gaan van vorstelijke geschenken in de vorm van prachtige en nuttige med. boeken en een fraaie bandrecorder, die al jaren een wenschroom van me was. Ik ben door dit alles overvuldigd en vooral ook omdat U, in zo grote getale bent gekomen om mij geluk te wensen. Velen van U heb ik direct herkend, vooral degenen, die een nuwar rijkbed hebben doorgemaakt. Door Uw medeleven werd die dag een massale demonstratie, waarvoor ik U nooit genoeg kan danken. Ik druk U gaarne de hand en ik hoop, dat het U met Gods wegen ook in de toekomst goed moge gaan. Met vriendelijke groeten en nogmaals hartelijk dank
Heliomare juli '57 J. W. van Halff

Dr. van Haeff was heel lang de sterke man van Heliomare. In '57 werd hij groots uitgeluid.

MAANDAG INZEGENING EN OPENING

1959

„Heliomare” uitgebreid met revalidatie-centrum

Nieuw oefenzwembad met „loopbrug”

(Van onze correspondent)

WIJK AAN ZEE, 24 april — In het sanatorium „Heliomare” te Wijk aan Zee is een revalidatie-centrum ingericht waarin — afhankelijk van de bezetting van het sanatorium — zestig tot honderdtwintig revalidatie-patiënten klinisch kunnen worden behandeld. Het nieuwe centrum, ondergebracht in een van de ruime vleugels van het sanatorium, beschikt over een hypermoderne technische outillage waarmee het kan worden gerekend tot de best ingerichte revalidatie-oorden van Nederland. Het ligt in de bedoeling patiënten van alle gezindten op te nemen. De commissaris van de Koningin in Noord-Holland, dr. M. Prinsen, zal het centrum maandagmiddag officieel in gebruik stellen. In de ochtend-uren zal de nieuwe vleugel

kerkelijk worden ingezegend door de bisschop van Haarlem Mgr. Hulbers.

Het sanatorium „Heliomare” werd in 1932 in gebruik genomen speciaal als sanatorium voor gevallen van tbc op andere plaatsen dan de longen. De capaciteit bedroeg tweehonderd bedden. Toen in de jaren 1955 en 1956 een sterke teruggang viel op te merken in het aantal tbc-aandoeningen, werd besloten een speciale vleugel in te richten en te verbouwen als revalidatiecentrum. Op het ogenblik worden al 25 patiënten behandeld. Het zijn patiënten met resttoestanden van kinderverlamming, dwarslaesies, spastici, verlammingen, amputaties en andere chirurgische en orthopedische patiënten waarvan Nederland er totaal ongeveer 300.000 telt. De verbouwing en vernieuwingen stonden onder leiding van architect Lau Peters, de kosten bedroegen ongeveer achthonderdduizend gulden. In een jaar tijds is het revalidatiecentrum gereed gekomen.

In het bestaande complex is het re-

validatiecentrum in een op zich zelf staande vleugel ondergebracht. Hierin werden ingericht een modern zwembad met een speciaal geconstrueerd loophefplateau, dat uniek is in de wereld. Dit hefplateau, dat in allerlei standen kan worden geplaatst, dient om patiënten gedeeltelijk onder water opnieuw te oefenen in het lopen. Bij de bouw van het vlinderbad is een nieuw type badlift gekozen, dat in Denemarken reeds in gebruik is. In andere afdelingen zijn „blitsdouches” en enkele andere soorten douches aangebracht, waarmee behandelingen met water mogelijk zijn.

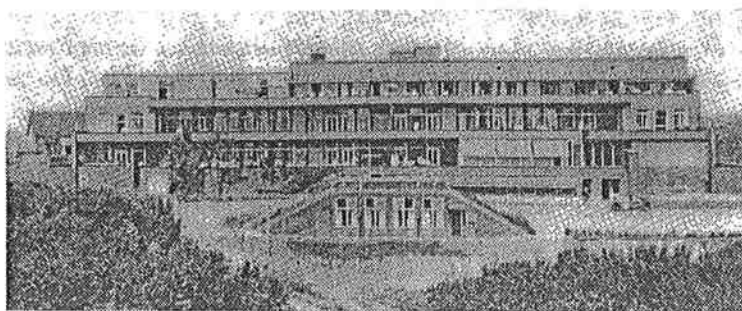
De verpleging geschiedt door de zusters van de heilige Carolus Borromeus van „Onder de Bogen” te Maastricht. Voor het nieuwe centrum is de medische staf versterkt met een aantal specialisten. Aan het centrum is ook een school voor BLO-onderwijs verbonden, waar jongere patiënten kunnen worden opgeleid voor LO, ULO, middenstands- of vakexamens.

De kloostertuin met iets anders, waar nu het restaurant is.

Tot 1975 werd hier geopereerd. Nu werkt hier een maatschappelijk werkende.

"Een sanatorium kan eerst behoorlijk zijn taak vervullen, wanneer alle medewerkers in het geheel harmonisch zijn ingeschakeld. Partijvorming mag er niet plaats vinden in de ongunstige zin van dit woord, verticale noch horizontale scherpe lijnen mogen er zijn. Een harmonische synthese levert de beste resultaten. Onder vele zorgen, die de leiding van een sanatorium het hoofd heeft te bieden, is die voor een onderling goede verstandhouding wel de grootste en de meest vruchtbare. Met grote erkentelijkheid moet worden gezegd, dat nimmer en door niemand de harmonie op gevoeltige wijze werd belaagd. Hiervoor en voor vele andere gunsten die het jaar 1950 ons bracht, kunnen wij God niet genoeg dankzeggen."

1951

Eindelijk vinden wij in het jaarverslag iets over de caviaproef. Ieder jaar wordt melding gemaakt van het aantal caviaproeven die genomen zijn, maar waarvoor ze dienden, werd niet vermeld. Dit jaar wel.

"De caviaproef, waarvan in vele gevallen gebruik wordt gemaakt, heeft uitgewezen, dat het materiaal, waarmede deze proefdieren worden ingespoten, minder agressief is dan vroeger. Zelden gebeurt het tegenwoordig, dat een cavia binnen acht weken aan miliaire tuberculose ten gronde gaat, wat vroeger vaak het geval was; ook bij de sectie der cavia's zien we opvallend vaak een slechts weinig uitgebreide tuberculose, die dan veelal beperkt blijkt te zijn tot een regionale lymfkliervervetting en soms tevens nog wat tuberkels in lever en milt."

Voor het eerst wordt er gesproken over de voordelen van revalidatie. Een patiënt zal na zijn kuur van twee tot drie jaren bij ontslag geheel valide zijn, echter na verloop van maanden zal blijken dat de groei van b.v. het aangedane been achter zal blijven. Men heeft de verwachting dat door een intensieve fysiotherapeutische behandeling, dit euvel grotendeels verholpen kan worden.

1952

De eerste steen van het nieuwbouw gedeelte is gelegd. De plannen, gemaakt door architect Peters uit Amsterdam konden tot uitvoering gebracht worden. In de nieuwe gebouwen kunnen 38 personeelsleden gehuisvest worden, een verpleegruimte voor 20 patiënten en enkele andere dienstruimten. Het geheel heeft ongeveer een half miljoen gekost. De tarieven moesten dit jaar met f.20,- verhoogd worden, ter opvang van de financiële consequenties van de invoering van de Wachtgeld- en Werkloosheidswet.

Er werd een vergelijking gemaakt in het jaarverslag met de behandeling van sanatoriumpatiënten in 1932 en nu (1952).

1. Het aantal zware zieken is beduidend minder geworden. De mensen werden vroeger opgenomen. De sociale omstandigheden en de verzorging der zieken is sinds de oorlog verbeterd.
2. Het aantal zieken met uitgebreide abscessen en fistels is minder geworden. Dit kan verklaard worden, doordat de agressiviteit of de virulentie der tuberculose is verminderd, anderdeels doordat de weerstand van het individu is toegenomen. De moderne antibiotica kan in vele gevallen snel genezing brengen.
3. De grote en vaak ingewikkelde apparaten en rekverbanden, welke vroeger ter bestrijding der pijn onontbeerlijk waren, zijn tegenwoordig overbodig geworden. Dit komt door het feit dat de ziekte eerder onderkend wordt, zodat contracturen en andere vicieuze standen nog niet tot ontwikkeling konden komen.
4. De sociale omstandigheden van de zieken en van de gezinnen zijn verbeterd. De patiënten hebben tevens een beter inzicht in hun afwijking.
5. Het komt nog maar zelden voor dat patiënten aan hun ziekte bezwijken.

Er waren in 1952 zestig religieuzen, twee leken-verpleegsters, terwijl er vier leerling verpleegsters waren. Het aantal dienstmeisjes (!) is gestegen tot 30.

1953

Heliomare mist in dit jaar al een Beroeps Opleiding voor Volwassenen. Leest u maar mee: *"Hoewel de patiënten de gelegenheid hebben, in zoverre hun toestand dat gedoogt, om zich op hun later beroep of bezigheid voor te bereiden, missen we in bijzondere mate een afdeling waar, voor zover nodig, de patiënten na hun genezing geschoold of eventueel herschoold kunnen worden."* (Hier schreef de hand van een Guus Hobma, "avant la lettre".) In 1953 kwam aan de werkzaamheden betreffende de uitbreiding en vernieuwing aan het gebouw een einde.

1954

Dokter Gerlach werd als adjunctdirecteur aangesteld.

De been- en gewrichtstuberculose verheugt zich de laatste jaren in de groeiende belangstelling van de kant der chirurgen. Men meende door gebruikmaking van operatieve methoden de lange genezingsduur te bekorten. Aan het begin van deze eeuw waren de resultaten hiermee bijzonder slecht. Men zag als enige therapie de klimaatkuur. Na de oorlog kwam opnieuw de vraag naar voren of het tijdstip niet was aangebroken om te pogen langs operatieve weg de langdurige conservatieve behandeling te bekorten. De aanvankelijk nog aarzelende pogingen om de tuberculeuze haarden bij de chirurgische tuberculose operatief aan te grijpen groeiden in de loop der jaren uit tot de meest rigoureuze ingrepen b.v. de verwijdering van zieke wervelgedeelten bij spondylitis.

1955

Ontspanning voor de patienten. Verslag uitgebracht door de Weléerwaarde Heer Rector M. Schipper.

"Huisradio en taperecorder.

De hoorspelen en muziekprogramma's die na 21 uur werden uitgezonden konden door de patiënten niet beluisterd worden maar door de bandopname konden bijzondere gebeurtenissen opgenomen worden en op een andere dag heruitgezonden worden.

Helio-radio Een 14-daags program van opgenomen reportages, onderlinge wedstrijden als "bersengymnastiek" e.d., verzoek platenprogramma en uitwisseling van geluidsbanden met andere sanatoria en ziekenhuizen,

Aetherforum: Eveneens een 14-daagse uitzending van de bespreking van schriftelijk ingediende vragen van patiënten. Dit aetherforum wordt gevormd door de dames Mej. Deltis, hoofd van de school, Mej. Kropman, sociaal werkster en de heren dr. Gerlach, Hetjnis, hoofd der school in Wijk aan Zee en Seignette, leider van Helio-radio; het geheel staat onder leiding van de Rector.

Voetbalpools: Gedurende het seizoen der competitiewedstrijden werd wekelijks een z.g. pool gehouden, waaraan veel patiënten tegen een kleine bijdrage deelnamen en waarvan de uitslag via de radio bekend werd gemaakt.

Lectuur Rode Kruis: Velé zendingen van geïllustreerde en andere bladen en diverse puzzel-blaadjes werden verzorgd door het Rode Kruis. Alles werd geselecteerd door de Rector en onder de patiënten gedistribueerd.

Films: Gedurende 7 maanden (januari, februari, maart, april, oktober, november en december) werden tweemaal per maand geluidsfilms vertoond. Hiervoor betalen de patiënten in genoemde maanden f0.25 per week. Wat de inhoud der films betreft, werd gestreefd naar afwisseling van humor, ernst en spanning. Elke film moest minstens vijfmaal vertoond worden, om alle afdelingen te bereiken. Hiervoor werd een spectale regeling gemaakt met het verbruikskantoor N.V. Gofilex te Driebergen.

Valentijnsdag: Als bijzondere dag dient nog vermeld te worden de Valentijnsdag. Dit is 14 februari. Op deze dag heeft de Stichting "Zonniebloem" in samenwerking met een Bloemistenvereniging in 15 sanatoria in totaal 3500 boeketten tulpen aan de patiënten uitgereikt. Ook in Heliomare is dit op feestelijke wijze gebeurd; hetwelk hier dankbaar wordt gememoreerd.

Dr. J. GERLACH SPRAK OVER^{'58} REVALIDATIE EN ZIJN CENTRUM

Lezing met films voor „De Keerkring”

BEVERWIJK. — In de zomer van het vorige jaar werd bekend gemaakt, dat het sanatorium „Heliomare” te Wijk aan Zee, zal worden verricht met een revalidatie-centrum voor alle gezindten. Dat wekte in onze streek bij velen een levendige belangstelling voor de revalidatie als zodanig. In het Kennemer theater, heeft de adjunct-directeur van het sanatorium, dr. J. Gerlach, gisteravond voor de leden van „De Keerkring” in een lezing het probleem der revalidatie op overduidelijke wijze belicht en geïllustreerd met enkele films, die tot de aanwezigen hebben gesproken.

Mevrouw Groensmit kon helaas niet veel aanwezigen welkom heten. Dr. Gerlach begon zijn lezing met te vertellen, dat hij eigenlijk twintig jaar geleden op Sumatra voor het eerst voor het probleem der revalidatie werd gesteld; toen een vrouw een been moest worden afgezet en zij na de genezing niet meer terug wilde naar huis. „Ik wil niet naar huis. Ik kan niets meer. Ik ben niets meer waard”. Dat waren ook aanvankelijk de gedachten van de aan de benen verlamde mijnwerker in de film, die later werd vertoond. Hoe het toch mogelijk was van deze lichamelijke gebrekkige mens een bijkans volwaardig economisch nuttig lid van de maatschappij te maken, liet deze Amerikaanse film „A New Beginning” op suggestieve wijze zien.

Dr. Gerlach wees vervolgens op het grote belang van de ontvangst van de ex-patiënt (die dus het revalidatie-centrum heeft verlaten) door familie, omgeving en maatschappij. Nog is het standpunt van het bedrijfsleven terughoudend, aldus spreker. Het Rijk is wel een van de ergste. Dank zij echter de nieuwe inzichten en vooral ook dank zij de op 1 augustus 1947 in werking getreden wet — waardoor de werknemer verplicht is op de vijftig normale werknemers, één minder valide in dienst te nemen —, komt hierin verbetering.

Gebleken is, dat de arbeidsprestaties veelal niet ver beneden normaal liggen, zelfs soms zeer goed zijn. Vaak hebben de minder validen ook minder ziekte-dagen dan de normale werknemers.

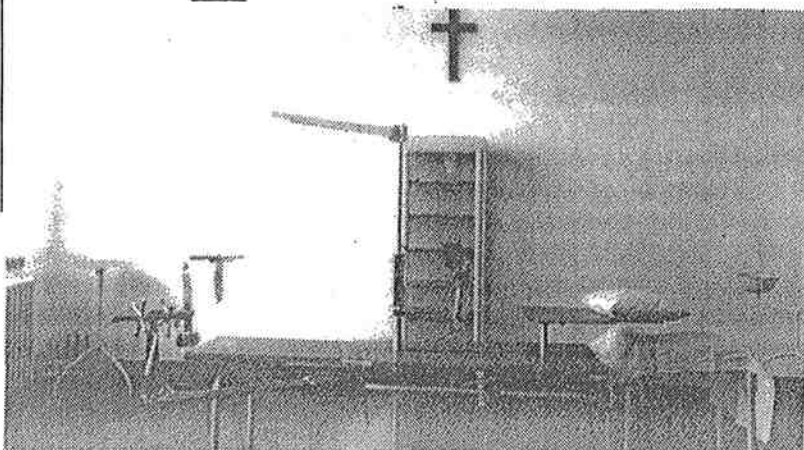
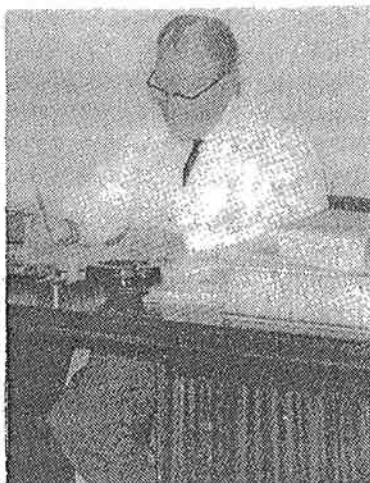
Verlies 300 miljoen

Hierop aansluitend liet dr. J. Gerlach de cijfers volgen, die destijds door dr. Strating zijn verzameld en die een antwoord moesten geven op de vraag of het economisch wel de moeite loont een dergelijk kostbaar, tijdrovend en inspannend werk, dat de revalidatie van gebrekkigen vereist, te beginnen. Het antwoord hierop is eenvoudig. Het feit, dat in Nederland ongeveer driehonderd duizend gebrekkigen zijn, van wie tweehonderd duizend boven de zestien jaar, een verlies aan potentieel arbeidsvermogen van 300 miljoen gulden per jaar betekent, zegt reeds voldoende. Bovendien is revalidatie niet anders dan een menselijke plicht, die op de schouders van de gemeenschap rust.

Het klinisch revalidatie-centrum, dat aan het sanatorium „Heliomare” wordt aangebouwd, krijgt naar dr. Gerlach meedeelde, een beddenhuis, eetzaal, een ruimte, waarin elektrische therapie wordt toegepast, een afdeling massage en helgymnastiek, een vlinderbad, een loopbad, een oefenzaal en een ruimte waarin een pottenbakkerij, weefgetouwen en dergelijke.

Voorts stond hij nog stil bij de hoge kosten, het geduld en de inspanning, die nodig zullen zijn om van de gebrekkigen weer nagenoeg volwaardige mensen te maken. „Maar een volledige revalidatie, is de inspanning meer dan waard”, zo besloot hij.

Na de pauze werd ook nog een film vertoond over spastische kinderen.

Wat hebben ze zich ingezet!

De kamer achter de dichte deur is nu van de pastores. Toen was dit de kamer van de rector, later is dit jarenlang de kamer van de heer Vogelzang geweest. Trouwens: wat een muurschildering!

De kapel, zoals de religieuzen en de sanatoriumpatiënten deze kenden

Adelaïde, de villa op de Julianaweg waar zoveel leerlingen kennis opdeden en niet alleen over ziekenverzorging!

In de zomermaanden, waarin geen films kunnen worden vertoond, kon dankzij het "Prinses Irene fonds" en de aanbiedingen van vele verenigingen e.d. het volgende ontspanningsprogram worden geboden: Conferencier, IJmond-cabaret, Zangverenigingen, cabaretverenigingen, Hoogoven-Harmonie, Marionetten-theater, enz. enz."

1956

Voor Heliomare werden er plannen ontworpen om een gedeelte in te richten als revalidatiecentrum, te combineren met een afdeling voor orthopedie.

"Op 1 februari werd het bacteriologisch laboratorium in gebruik genomen. Dit laboratorium is volgens de moderne eisen, die aan een bacteriologische afdeling van klein formaat worden gesteld, ingericht".

1957

Het vijf en twintig jarig bestaan van Heliomare.

De eerste Geneesheer-Directeur van Heliomare, Dr. M.H.P.P. van Haeff nam als zilveren jubilaris afscheid van het sanatorium. *"Een blij moment was het, toen de Burgemeester van Beverwijk, de edelachtbare Heer Bruinsma, in opdracht van Hare Majesteit de Koningin, de versierselen verbonden aan het officierschap in de Orde van Oranje Nassau, uitreikte aan de scheidende jubilaris. Met groot vertrouwen in de toekomst legde de Voorzitter het mandaat van de scheidende Geneesheer-Directeur in handen van Dr. J.H.A. Gerlach, die reeds vanaf 1954 verbonden was als Adjunct-Directeur. De beslissing is gevallen dat Heliomare een moderne revalidatie-afdeling krijgt. Als voorteken van de nieuw te stichten revalidatie-afdeling werd op 1 september Mej. le Grand begroet, die gedurende drie dagen per week werkzaam is als revalidatiearts in het sanatorium. Dank zij de kundigheid van Collega le Grand kregen wij in haar niet alleen een consulent voor de t.b.c. patienten, die na een langdurige ligkuur en orthopedische operaties gerevalideerd moesten worden, maar tevens een prettige medewerker in het sanatorium team"*.

1958

De verbouwing van een deel van Heliomare tot revalidatiecentrum kwam in 1958 nagenoeg gereed. *Revalidatie-Oord Heliomare werd uitgebreid met een kinderafdeling, een school en een sportlokaal. De personeelsbezetting werd geleidelijk aan opgebouwd en de eerste revalidatie-patiënten werden opgenomen. Er werd een woning aangekocht, "want degene die tegenwoordig in niet dichtbevolkte centra personeel wil aanwerven, dient naast overig gunstige voorwaarden, ook woonruimte in de schaal te kunnen leggen"*.

"Wij hebben grote zorgen voor de toekomst. Algemeen wordt verwacht dat de tuberculose-verzorging in de toekomst steeds minder bedden zal vragen. Natuurlijk is het komende lege beddenprobleem gedeeltelijk op te lossen door omschakeling, doch zorg baart voornamelijk de vraag of de verpleegprijs voor het restant aan t.b.c.-bedden, dat nodig zal blijven te zijn, alsmede de reserve aan bedden om een eventuele explosie te kunnen opvangen, voldoende hoog zal zijn om de kosten te kunnen dekken. Gelukkig is er een tendens waar te nemen, naar een oplossing van deze dringende vraag."

1959

Op 27 april werd na een inloop van een tweetal maanden het Revalidatie Oord Heliomare feestelijk geopend. Zijn Eminentie Mgr. J.P. Huibers verrichtte in de morgenuren de kerkelijke plechtigheden en de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, Mr. M. Prinsen, deed in de middag de officiële opening.

"Heliomare is thans bevalve sanatorium voor extra-pulmonale tuberculose een regionaal revalidatie oord voor patiënten van alle gezindten met afwijkingen in de motoriek in de ruimste zin van het woord, doch waarvan te verwachten is, dat zij in een kliniek voor revalidatie een goede kans maken op verbetering van hun afwijkingen en aanpassing aan hun handicap".

Ter compensatie van de verloren gegane verpleegruimte is op het grote zonneterras van de bovenverdieping een afdeling van 20 nieuwe bedden bijgebouwd. Het gebouw waar de revalidatie plaatsvindt, heeft de beschikking over een oefenzaal, een zwembad met loopbad, een afdeling electrotherapie en individuele oefeningen, een vlinderbad, een hydro-therapeutische afdeling, een afdeling voor arbeidstherapie en een oefenkeuken. Bovendien is er een ruime kantine aanwezig waar tevens gelegenheid is tot biljart, tafeltennis, enz. Voor de revalidatie-patiënten is een volledig automatische lift geïnstalleerd, waarmee zij in staat zijn zonder veel moeite elke gewenste verdieping te bereiken.

Het eerste vrijwilligersvervoer.

Dankzij de bereidheid van particulieren en familieleden, die voor het transport zorg dragen, is het vaak mogelijk dat de patiënten de weekends thuis doorbrengen.

Financiën

In dit jaarverslag vinden we voor het eerst een financieel jaarverslag.

Geestelijke verzorging.

Een verandering in het tijdstip van de Hoogmis.

In verband met het groeiend getal der revalidatie-patiënten, werd het steeds moeilijker op de feestdagen in de week de Hoogmis om 9 uur 's morgens te handhaven. Na rijp beraad werd een proef genomen met een avondmis, waaraan de gehele gemeenschap kon deelnemen! Dit experiment heeft aan de verwachtingen beantwoord.

Samen bidden.

Op de operatiedag wordt na de H.Mis een speciaal gebed gebeden voor het welslagen van de operatie. Daarna wordt aan de betrokken patiënt de ziekenzegen gegeven. Speciaal de kamergenoten zijn hierbij aanwezig. Het is een geestelijke attentie, die ten zeerste op prijs gesteld wordt en de onderlinge band versterkt.

Huisorgaan.

Door de patiënten wordt het eerste huisorgaan van Heliomare zelf geschreven en met behulp van een stencilmachine door hen zelf vermeningvuldigd.

Dagbehandeling.

In dit jaar wordt voor het eerst melding gemaakt van dagbehandeling bij kinderen. De kinderen komen 's morgens om 8.30 in Heliomare, krijgen behandeling en onderwijs en gaan om 4 uur weer naar huis. In 1958 gebeurt dat al incidenteel bij volwassenen.

1960

Hoe verder we in de tijd komen, hoe meer "bekende" namen wij tegenkomen. Namen van mensen die hier heel lang gewerkt hebben en sommigen van ons kennen de namen vast nog wel:

1e Geneesheer :	W. Fuhring, arts voor been- en gewrichtstuberculose.
Revalidatiearts:	Mej. H.M. le Grand
Maatschappelijk werkster:	Mej. C. Kropman
Medisch analyste:	Mej. J. Gottmer
Onderwijzeressen:	Mej. C. Welboren
Heilgymnast-masseur:	Mej. R. van Eersel
Sportinstructeur:	A. van Batenburg
Zweminstructeur:	J. Wester
Werkmeester:	P. van Westing

Onderwijs

Het jaar 1960 is voor het onderwijs een moeilijk jaar geweest. Opmerkelijk was, dat hoewel er 20 jongens en meisjes van de sanatorium-afdeling lessen volgden, er maar 5 op de lagere school waren, waarvan 4 in de eerste klas.

De andere 15 leerlingen kregen onderwijs voor U.L.O., H.B.S. en L.T.S. en middenstandsdiploma. Voor het eerste werd U.L.O. examen afgenomen in Heliomare.

Het onderwijs aan de leerlingen van de revalidatie-afdeling vraagt van de leerkrachten veel energie, geduld, fantasie en doorzettingsvermogen. Immers deze kinderen zijn dikwijls niet

TELEFOON VERBODEN N° 275 N. 46631
A. B. C. CODE 474 5TH EDITION

TELEGRAM-ADRES
DEGROOF-WEVERIJ-EINDHOVEN

STOOMWEVERIJEN FA HENRI DE GROOF VZV

POSTRECHTING N° 10632
BANKIER
NED. LANDBOUBBANK EINDHOVEN

EINDHOVEN
(HOLLAND)
MEERVELDHOVEN, 19/9'57

de ZEW. Overste der Zusters v/h
R.K. Sanatorium "HELIOMARE"

W I J K A A N Z E E .

Relweg 51

Zeereerw. Overste,

Wij hebben het genoegen U hierbij de linnen
damasten altaardwaal, met inweving "Laatste Avondmaal",
te doen toekomen, welke wij U aanboden ter gelegenheid
van het 25-jarig bestaan van "Heliomare".

De dwaal is 4.85 meter lang; dus 20cm meer-
lengte, in verband met eventuele krimp.

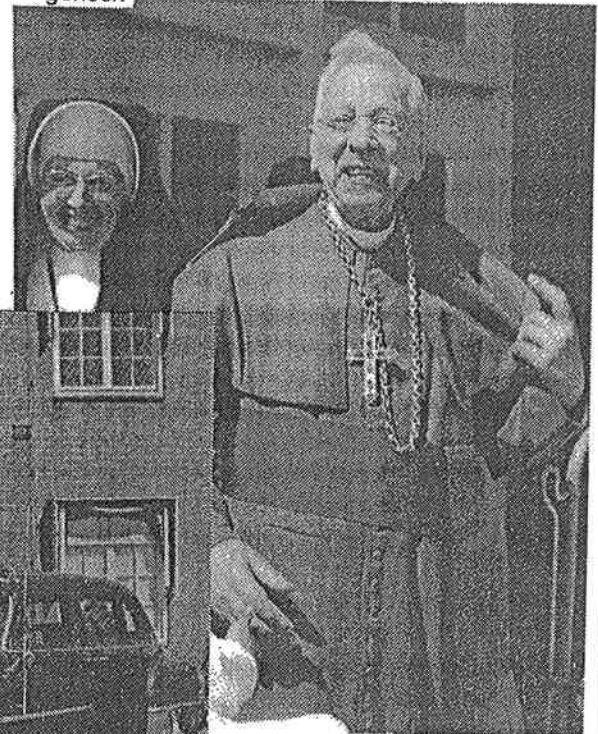
Met de meeste hoogachting en vriendelijke
groeten verblijven wij inmiddels,

UEerw. dw. dienaren,
Textielabriek Henri de Groof Vzn. z.v.

Waar zou die zijn?

Het bouwplan: door dr. Gerlach
uitgelegd aan een geboeid religieus
gehoor.

Mgr. Huibers, bisschop van
Haarlem

Inzegening

Uitleg

*Regenten en degenen
die het echte werk deden.*

geholpen met de gewone methodes; dus nieuwe wegen en nieuwe leermiddelen moesten worden gezocht. Vaak moesten de leerkrachten met een geringe vooruitgang al gelukkig zijn.

Arbeidsbemiddeling.

Voor het eerst staat in het jaarverslag iets vermeld over dit onderwerp. "Door samenwerking met het arbeidsbureau was het mogelijk om voor 18 patiënten een beroepskeuze- of studieadvies in te winnen. Er werd geprobeerd een oplossing te vinden voor problemen bij de werkgelegenheid.

Ontspanning

Een van de middelen om een goede geest te bevorderen, is ook het aangrijpen van iedere aanvaardbare gelegenheid om een feest te organiseren.

1961

Nieuwbouwplannen.

Er liggen plannen klaar om een nieuwe school te bouwen, uitbreiding van het beddenhuis, uitbreiding van de therapeutische ruimte, huisvesting personeel. Er moeten aanpassingen komen voor toiletten en douches voor het gebruik van de minder-validen. Met ingang van 19 juni kregen wij de erkenning voor een twee-jarige opleiding voor het specialisme van arts voor revalidatie.

Medisch jaarverslag, (uitgebracht door Mej. H.M. le Grand)

De selectie van patiënten, die voor opname in aanmerking kunnen komen, vormt nog steeds een moeilijk punt. Het is niet mogelijk alle patiënten voor opname te zien. Een deel van de verwijzende huisartsen en specialisten weet goed te beoordelen, wanneer een patiënt voor behandeling in ons centrum in aanmerking komt. Helaas bestaan er op dit gebied nog steeds misverstanden. Hierdoor worden patiënten naar ons verwezendde eigenlijk thuis boren in een verpleegtehuis of geriatisch reactivatiecentrum. Wij hopen door het uitnodigen van diverse collegae tot een bezoek aan Heliomare hen beter op de hoogte te brengen van de aard van onze inrichting. Een onzer patiënten nam deel aan de Stoke Mandeville sportwedstrijden voor dwarslaestepatiënten. Zij bebaalde hier een gouden plak voor boogschieten in de beginnersronde.

1962

Bouwen en verbouwen.

Er ontstond een afdeling voor zware arbeidstherapie in een weinig benut souterrain. Er werd een permanente schietbaan aangelegd met glazen loods van waaruit ook bij minder goed weer geoefend kan worden.

Ontspanning.

De Tour de France werd ook in deze tijd al gevolgd. Gedurende drie weken lang moesten alle deelnemers de uitslag per dag voorspellen. Realiseert u het zich, dertig jaar geleden deden we al mee. Helaas moeten we in dit zestig-jarig jubileumjaar het zonder die spannende wedstrijdsfeer doen. Volgend jaar weer!

Sanatoriumafdeling.

De van ouds toegepaste gedisciplineerde sanatoriumkuur is allerwegen een onderwerp van discussie geworden.

"De oorzaken van het gewijzigde gedrag van de patiënt zijn dezelfde als die ons gehele volk beïnvloedden. De verhoogde materiële welvaart en het gemis aan zelfstandig oordelen tengevolge van de kijk-, luistercultus zullen ongetwijfeld hebben bijgedragen tot een aanmerkelijke verlaging van de frustratie tolerantie. Bewust of onbewust geven wij, als kinderen van deze tijd, aan deze gewijzigde instelling toe. Gelukkig helpen de verdere ontwikkeling van de operatieve techniek en de tuberculostatika mee om aan de patiënt tot op zekere hoogte zijn zin te geven."

1963

Verbouw.

De planning voor de nieuwbouw is gereed gekomen. Er komt een nieuwe kinderafdeling met een school, waarbij tevens een uitbreiding mogelijk is van de therapeutische afdeling van de revalidatie, te weten meerdere cabines voor de individuele behandeling, een tweede oefenzaal en kamers voor de logopedisten. Verder zullen meerdere eet- en recreatiezalen voor de patiënten worden ingericht.

Opleiding verplegend personeel.

Dit jaar is de aanvang gemaakt met de opleiding van de ziekenverzorgsters. De cursus begon met een preklinische studie van 6 weken, waaraan 36 nieuwe leerlingen deelnamen. De cursus voor leerlingverpleegster begon met 9 nieuwe leerlingen. Dit is de laatste groep leerlingverpleegsters. Voortaan zal alleen de cursus voor ziekenverzorgsters worden gegeven.

Onderwijs.

In het jaarverslag van de school staat vermeld dat 52 leerlingen het onderwijs volgden. Er moet telkens naar speciale leermethodes en aangepaste leermiddelen gezocht worden. De kinderen leerden lezen en rekenen. Schrijven is vaak uitgesloten. De elektrische schrijfmachine - met een speciale afdekplaat - is vaak een uitkomst voor de kinderen die nauwelijks een pen kunnen hanteren.

Geestelijk leven.

Buiten de oecumenische bijeenkomsten werden er ook gespreksavonden gehouden, waarbij steeds enkele doktoren aanwezig waren.

Revalidatie afdeling.

De verbetering van de arbeidstherapeutisch afdeling maakte het mogelijk meer aandacht te besteden aan de praktische training. Huisvrouwen kunnen behoorlijk op hun taak(!) voorbereid worden. Uitvoerige adviezen voor het inrichten van eigen huis, speciaal voor de keuken, konden worden gegeven.

Revalidatie steunt op vier sectoren: medische-, arbeids-, maatschappelijke-, en onderwijs-sektor. De plaatsing of verplaatsing van kind en volwassene in een adequate onderwijs-inrichting of de "maatschappij" is het resultaat, dat we bij iedere patiënt zouden willen bereiken. Dit geldt niet alleen voor de patiënten van de revalidatieafdeling, maar in vele gevallen ook voor de t.b.-patiënt en de orthopedische patiënt.

1964

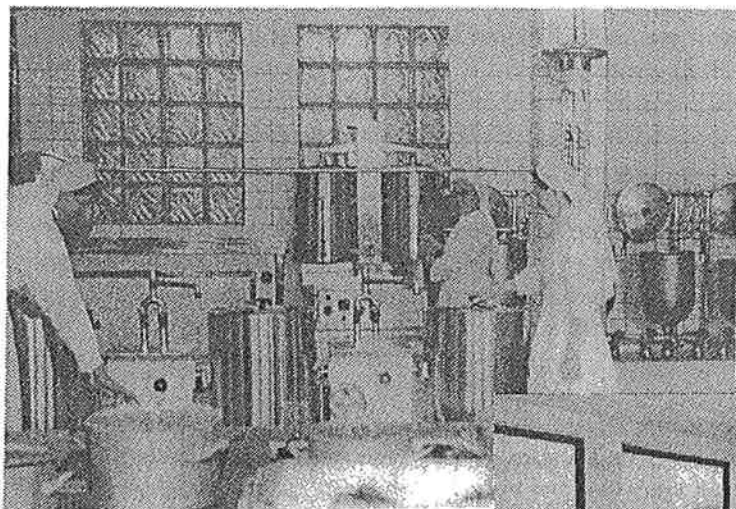
Bouw en verbouw.

Heliomare werd uitgebreid met 24 verpleegsterskamers, leslokaal en praktijklokaal. Inmiddels is goedkeuring aangevraagd voor de laatste bouwphase van Heliomare, na voltooiing waarvan Heliomare een revalidatie-centrum zal zijn met 170 bedden en een afdeling orthopaëdie zal hebben voor 20 patiënten.

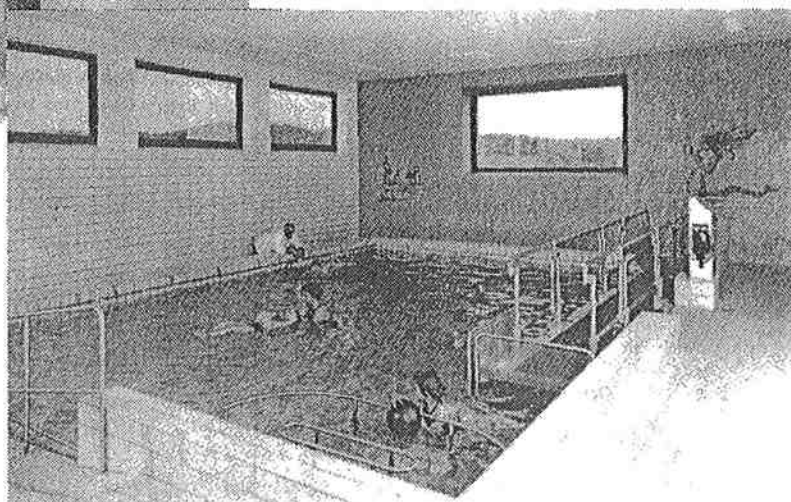
"De grote uitbreiding van ons personeelsbestand maakt het noodzakelijk een centraal gelegen eetzaal te bouwen annex aan de keuken."

Voor de B.L.O. school is een derde noodlokaal geplaatst.

"Met 5 leerkrachten en 3 lesklokken is het moeilijk werken, terwijl ook een kamer voor het hoofd en een personeelskamer noodzakelijk zijn, daar door het grotere aantal leerkrachten en de ontontbeerlijke bulp van kinderverzorgsters in de klaslokalen de bestaande personeelskamer niet meer aan zijn bestemming kan voldoen".

Geen koksmutsen, maar kokssluiers

Met dit badje was men toen heel erg blij! 1981 was nog ver weg.

Zr. Callista, altijd opletten, altijd zorgen.

Tegen al dit geweld bleek het vlinderbad uiteindelijk niet bestand. Nu kan nog in de Pion worden "gevlinderd".

De hobby, een afdeling die wat heeft "afgereisd". Zou de zuster achterin overigens weten dat tijdens behandelingen wel, maar bij het biljarten masseren niet is toegestaan?

Personele zaken.

Onder het paramedisch personeel was een aanmerkelijk verloop. Huwelijk en een buitenlandse werkkring waren de voornaamste redenen.

Arbeidsbemiddeling.

Een overzicht wordt gegeven van alle handelingen rond de arbeidsbemiddeling:

Door de ambtenaar voor de bijzondere bemiddeling werden 50 bezoeken afgelegd, terwijl 5 teambesprekingen werden gehouden. Ten behoeve van de patiënten werden 45 arbeidsmedische adviezen aangevraagd en werden 45 adviezen uitgebracht. Aansluitend hierop werden voor een aantal patiënten studie- c.q. beroeps-adviezen uitgebracht, teneinde de inschakeling in het arbeidsproces te bevorderen.

1965

Medisch Jaarverslag.

Zoals ieder jaar schreef mej. (ja zo werden ongehuwde dames steevast genoemd) H.M. le Grand, revalidatie-arts, zelf het jaarverslag van de medische dienst over het revalidatieoord. *"Het werk op de revalidatie-afdeling verliep in grote lijnen op dezelfde wijze als in voorgaande jaren. Met het toenemen van het aantal patiënten en van het aantal personeelsleden worden steeds grotere eisen gesteld aan de organisatie van het werk. Bovendien streven wij naar een steeds betere praktische aanpassing van onze patiënten, aan hun handicap. Hiervoor is een goede coördinatie van het werk van verpleegsters, fysiotherapeuten, arbeidstherapeuten, maatschappelijk werkers enz. enz. vereist. Verbetering van de registratie van gegevens, onderlinge berichtgeving en mondeling overleg is dan ook noodzakelijk.*

Er werden, in verband hiermede, verskillende besprekingen gehouden, terwijl de revalidatie-arts de 1e Europese Conferentie over de medische administratie bijwoonde.

Over het algemeen is er een groeiende belangstelling voor revalidatie waar te nemen. Aangezien er nog vaak gedacht wordt, dat revalidatie identiek is aan de fysisch therapie, is het noodzakelijk er steeds weer op te wijzen, dat fysisch therapie slechts een hulpmiddel is voor revalidatie, terwijl het doel is de aanpassing van de patiënt in de maatschappij. Door middel van lezingen, tijdens excursies en dergelijke werd getracht hierop steeds de aandacht te vestigen. Zowel verpleegsters, fysiotherapeuten, arbeidstherapeuten en kinderverzorgsters lopen stage in Heliomare. Behalve de artsen in opleiding voor het specialisme revalidatie, werden dit jaar door enkele andere artsen stages van enige weken tot een maand gelopen op onze revalidatie-afdeling o.a. door enige artsen in opleiding tot orthopaed aan de Nijmeegse Radbouw Stichting. Het totaal aantal behandelde patiënten bedroeg dit jaar 349, t.w.: 121 mannen, 137 vrouwen, 45 jongens en 46 meisjes.

Klinisch werden behandeld 307 patiënten, in dagbehandeling waren 16 patiënten en eenvoudige poliklinische behandeling kregen 33 patiënten."

1966

Algemeen.

De verhoogde activiteiten en het mindere aanbod aan vrouwelijk personeel deden ons besluiten om meerdere huishoudelijke vacatures te doen bezetten door mannelijke krachten, wat voor zover thans te beoordelen een goede maatregel is geweest.

Om aan de ontspanning van het personeel tegemoet te komen werd een fraai volleybalveld ingericht in een ruime duinpan, waar, ijs en weder dienende, de volleybalclubs van de verschillende personeelsgroepen hun beste krachten kunnen wijden aan deze gezegende sport, waardoor tevens de onderlinge contacten worden versterkt, wat de goede sfeer in huis zeer ten goede komt.

Personele zaken.

Vanaf 1 november werd mejuffrouw C.M. van der Aar benoemd als hoofd van de financiële administratie.

Pastoraal (Sinds dit jaar heet dit gedeelte in het jaarverslag niet meer "geestelijke verzorging").

In september werd begonnen met een maandelijkse gemeenschappelijke dienst voor alle christelijke patiënten, waarbij de woorddienst geleid werd door de dominee volgens de structuur van de Nederlands Hervormde Kerk en de tafeldienst door de rector volgens de orde van de eucharistieviering. Voor deze dienst bestond steeds een zeer grote belangstelling. Wel riepen dergelijke diensten steeds duidelijker de vraag op naar de interkommunie. Om voornamelijk pastoraal-psychologische redenen en ook om kerk-theologische redenen werd daartoe echter niet overgegaan.

Ontspanning.

Van belang is de ontspanning voor de patiënten. De heer van Westing, hoofd van de zwaardere arbeidstherapie, heeft een elektrisch braille-kienbord uitgevonden voor een blind jongetje. Zoals alle jaren was de Tour de France weer een succes. De poolbriefjes werden niet klakkeloos ingevuld, daar de prijzen alleszins de moeite waard waren en de animo van de deelnemers steeds groter werd door de prestaties van de renners.

1967

Algemeen.

"Vanaf het begin van het bestaan van Heliomare zijn de Zusters van de Congregatie van de H. Carolus Borromeus, beter bekend onder de naam van de Zusters van Onder de Bogen aan Heliomare verbonden geweest.

Op Heliomare dat bestaat uit één complex aaneengesloten gebouwen, wordt de binding werk- en leefmilieu door de zusters steeds meer als een zware last gevoeld. Het bestuur toonde zich bereid om aan het verzoek van de gemeenschap, voor de huisvesting andere voorzieningen te treffen, mede te werken. In het najaar van 1967 is een twaalf-tal zusters gaan wonen in een blok van drie woningen in Beverwijk. Het ligt in de bedoeling nog enige van deze leefunits te creëren, vooral omdat gebleken is dat deze nieuwe leefwijze door de bewoonsters ervaren wordt als zeer zinvol en verre te preferen boven de oude situatie.

"Dat de aanwezigheid van deze zusters de sfeer ten goede beïnvloedt, zal een ieder begrijpen die ooit behandeld en verpleegd is in een ziekenhuis waar religieuzen werkzaam waren. Gezien de opbouw van de leeftijd en het geringe aantal roepingen zullen wij er rekening mee moeten houden dat het aandeel dat de zusters in het totaal van de verzorging voor hun rekening nemen, steeds minder gaat worden."

Bouw en verbouw.

Op 6 september werd het restaurant feestelijk geopend.

Begin 1967 zal met de bouw van een permanente school, een uitbreiding van de fysieke therapie en van patiëntenkamers met recreatieruimten een aanvang worden genomen.

Revalidatiecentrum.

Dit jaar was er een sterk tekort aan artsen, verpleegsters en van fysiotherapeuten. Hierdoor was het vaak moeilijk om tijd te vinden voor een nadere evaluatie en verbetering van ons werk.

1968

Algemeen.

Het Raadgevend Bureau Ir. B.W. Berenschot heeft een verzoek gehad om Heliomare "door te lichten" teneinde een efficiënt werkende eenheid te verkrijgen. Door het bestuur werd op 1 november als economisch medewerker aan de directie toegevoegd de Heer Drs. C.H.E. Vogelzang.

Pastoraal.

De rector verleende zijn medewerking bij de voorbereiding van een tweede en derde groep zusters, die buiten het bestaande klooster te Heliomare zijn gaan wonen, met de bedoeling om in een nieuwe opstelling te zoeken naar een zoveel mogelijk eigentijdse beleving van het religieuze leven.

Revalidatiecentrum.

"Voor de uitbouw van ons revalidatie centrum op langere termijn lijkt het dringend gewenst te komen tot meer coördinatie. Dit betreft o.a. het werk van de verschillende specialisten, die onze patiënten medebehandelen. Ook lijkt een nadere bezinning op de taken van ziekenhuizen, revalidatiecentra, verpleegtehuizen en myitbylscholen van belang. De werkterreinen van de diverse instellingen zouden op elkaar aan moeten sluiten. Een gezamenlijke planning op lange termijn lijkt hiervoor zeker gewenst."

Onderwijs.

De heer van der Pal werd met ingang van 16 januari hoofd van de school en de heer A. Hobma kreeg een vaste aanstelling. Dit jaarverslag meldt tevens dat de Heer A. Hobma bezig is met de studie Engels L.O., en de Heer P. Knippen met de studie Frans L.O.

Het onderwijs komt steeds beter tot zijn recht.

"Dit werd mede veroorzaakt, doordat eind januari 1968 de toestemming afkwam om 2 lokalen en 1 overblijfslokaal te mogen bouwen. Half april kwamen deze lokalen klaar. De Technische Dienst, onder leiding van de Heer A. de Rooy heeft zich bij de realisering van deze lokalen onvergetelijk verdienstelijk gemaakt. Met vereende krachten heeft het onderwijzersteam onder de Paasvakantie de lokalen gebruiksklaar gemaakt. De ingebruikname heeft een stille omwenteling teweeggebracht: het onderwijs vond vanaf die dag plaats in lokalen. Aan het onderwijs op de afdelingen kwam definitief een einde."

1969**Bouw en verbouw.**

In december werd in Heliomare de nieuwe patiëntenschoolvleugel in gebruik genomen, plaats biedend aan een 80-tal patiënten, waarin voorts zijn ondergebracht de afdeling fysiotherapie en twee lokalen ten behoeve van de B.O. school. De tweede fase van de ombouw van Heliomare tot revalidatiecentrum is hiermede voltooid.

Bijzonder trots waren wij op het nieuwe op aardgas aangesloten ketelhuis van Heliomare, dusdanig ontworpen dat het voldoende capaciteit had om ook de geplande nieuwbouwvoorzieningen in de toekomst te voorzien van warmte en warmwater.

"Dit jaar werd het hotel Adelaïde op de Julianaweg te Wijk aan Zee gekocht. Hier kunnen de gediplomeerde verplegenden een kamer burens en cursussen worden gegeven. Tevens kan de preklinische opleiding voor leerling-ziekenverzorgster, die tweemaal per jaar plaatsvindt, hier worden ondergebracht."

De Pastoraal.

Evenals in de voorgaande jaren waren er veel mogelijkheden tot pastorale activiteit. Daartoe behoorden op de eerste plaats de gesprekken met de patiënten met als voornaamste bedoeling hen te begeleiden bij het verkrijgen van een attitude ten aanzien van hun gehandicapt zijn. Het bestuur nam in overweging om de functienaam "rector" te vervangen door "pastoraal klinisch werker".

1970**Organisatiestructuur.**

Op 15 september 1970 werd dr. Gerlach wegens het bereiken van de 65-jarige leeftijd gepensioneerd. In 1954 volgde hij Dr. van Haeff op als geneesheer-directeur. Dr. Gerlach ontving de versierselen behorende bij het Officerschap in de orde van Oranje-Nassau voor zijn vele verdiensten, in het bijzonder voor de gezondheidszorg in Heliomare en in het voormalig Nederlands Indië.

Vooruitlopende op het afscheid van dr. Gerlach, heeft reeds vanaf 1 januari 1970 de directie een wijziging ondergaan. De Heer Drs. P.E.H.A. Peeters, voorheen econoom-directeur, werd benoemd tot algemeen directeur en de Heer Drs. C.H.E. Vogelzang, voorheen directie-medewerker, werd benoemd tot adjunct-econoom-directeur.

Ten einde het medische aspect in de directievoering tot recht te laten komen, heeft de directie besloten 1 x per 14 dagen met het stafbestuur van de medische staf te vergaderen. Te meer werd dit essentieel, toen het bestuur het mogelijk achtte dat de directie na 15 september geen arts meer in haar gelederen zou tellen. In het jaar 1970 is de samenwerking directie en medische staf bijzonder goed geweest. *"waarvoor onze dank."*

Er kwam een directieraad, waarbij de volgende principes werden gehanteerd.

1e. De directieraad dient uit niet meer dan 5 à 6 personen te bestaan om een zo groot mogelijke slagvaardigheid te kunnen bereiken.

2e De leden van de directieraad worden à titre personeel aangesteld; zij dienen tezamen echter een afspiegeling te vormen van de verschillende categorieën arbeid in Heliomare.

De volgende personen werden door het bestuur in de directieraad benoemd voor de periode van één jaar: Zr. Hermine van Buchem, directrice van de verpleging; Mej. H.M. le Grand, revalidatiearts, hoofd van het revalidatiecentrum; Mej. R.A. van Eersel, hoofd fysieke therapie; de Heer J.L. van de Velde, hoofd civiele dienst en de heer H.M. van Wel, pastoraal klinisch werker.

"Vooruitlopende op de ontwikkelingen in het ondernemingsrecht, zijn er in Heliomare, - getuige o.a. de artikelen in de personeelskrant "Heliomaren", - velen geweest die hun hoofd gebogen hebben over de ondernemingsraad. De directie zal er naar streven om nog voor het einde van het jaar 1971 een ondernemingsraad in Heliomare te helpen verwezenlijken, daar de directie de mening is toegedaan, dat een goede functionerende ondernemingsraad een belangrijke bijdrage kan leveren aan het beleid."

De ketelhuisbrand.

"Op 24 februari 1970, kort na middernacht, is er in het gloednieuwe ketelbuis op het binnenplein aan de achterzijde van Heliomare een grote uitlaande brand geweest. Door koelbloedig ingrijpen van de heren N. van Loosbroek en L. Nijman, is groter schade voorkomen. De brandweer van Beverwijk heeft de brand op zo'n voorbeeldige wijze weten te blussen dat geen patiënt enige overlast heeft gehad (de meeste bleven slapen). Gelukkigterwijze was het oude ketelbuis nog niet afgebroken, zodat, o.a. dankzij de weergoden die een zacht en vroeg voorjaar schieden, de meeste ruimten in Heliomare redelijk verwarmd bleven."

Ontspanning.

De afdeling bezigheidstherapie, tot nu toe op de arbeidstherapeutische afdeling ondergebracht, kreeg haar eigen "hobby-shop", die al dadelijk in een grote behoefte bleek te voorzien.

Sanatorium.

De teruggang in extra-pulmonale tuberculose is, gezien het aantal opgenomen patiënten overduidelijk. Onder de nieuw opgenomen patiënten komen de laatste jaren geen kinderen meer voor en in de toekomst is te verwachten, dat de groep zal blijven minderen.

1971

Directiestructuur.

"In de structuur van de leiding in butts behoeven voor alsnog geen veranderingen te worden aangebracht. Daar het aantal vergaderingen en commissiebesprekingen voor vele medewerkers een enorm tijdsbeslag inhouden, wordt er allerwegen onderzocht of er geen ongewenst lange besprekingen zijn, of de samenstelling van de vergadering wel reëel is en of de vergadertechniek geen verbetering behoeft."

Ondanks de vele vergaderingen echter, laat het doorstromen van gegevens naar een teder die deze behoeft, te wensen over.

Paul Knippen

Wim (met baard) Stokman

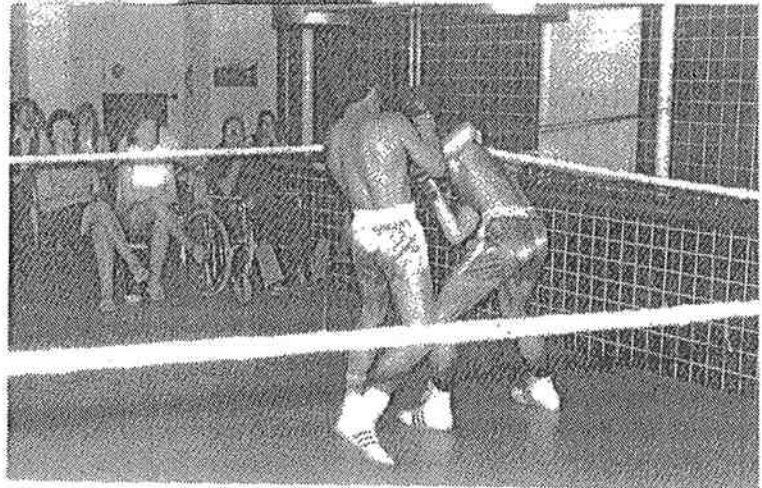
*O, zo vriendelijk,
maar er ontging
haar niets!*

*Dkt. Berghauser Pont
als jurylid tijdens een
van de vele feestelijke
activiteiten in de jaren '70.*

*Flesjes limonade ruilen
voor wat sterkers.*

*Er is wat "afgeknokt" in Heliomare
zelfs in het restaurant!*

1973

Organisatie.

Half juni 1973 heeft Drs. P.E.H.A. Peeters na ruim 25 jaar directeurschap, aanvankelijk als econoom-directeur en de afgelopen drie jaar als algemeen directeur van Heliomare, besloten zijn bemoeienis met de dagelijkse leiding van Heliomare aan anderen over te laten.

Dagbehandeling.

Het ziet er naar uit dat in de toekomst de waarde van de poliklinische activiteiten naast klinische ook in de tarieven tot uiting zal komen.

Onderwijs.

Op 21 augustus 1973 vond er een grote Heliomare-activiteit plaats: vrijwel alle medewerkers en bewoners van ons centrum trokken een splinternieuw gebouw binnen.

In de historie van de school in Heliomare mag deze datum als een bijzonder feit gekenmerkt worden, dit feit mag gezien worden als een beëindiging van:

- ontoereikende accommodatie
 - onvoldoende personeelsbezetting
 - stroef lopende financiële situatie
- en een perspectief tot:*
- konsolidering en verfijning van de interne schoolorganisatie,
 - verbetering van de pedagogische situatie voor alle interne en externe kinderen,
 - verbreding en verdieping van de eigenlijke didactiek en methodiek voor het lichamelijke gehandicapte kind.

1974

Organisatie.

In het begin van 1974 bereikte Heliomare een bijzonder verheugende mededeling van de Staatssecretaris voor Volksgezondheid, die besloten had Heliomare te erkennen als instituut voor revalidatiedagbehandeling. Deze verstrekking maakt het mogelijk patiënten te revalideren voor wie een 24-uurs verblijf niet noodzakelijk is. Hiermede behoort Heliomare tot de eerste groep van hiervoor erkende instellingen.

Bouw en verbouw.

Ten behoeve van de revalidatiedagbehandeling is een grote hoeveelheid interne verhuizingen noodzakelijk gebleken. Een ontvangstzaal, annex rustvertrek voor dagpatiënten is ingericht, die de toepasselijke naam: "de Bernardushoek" heeft gekregen. (Op de plaats van de hobbyafdeling, die trouwens bijzonder vaak is verhuisd. (red))

Het bouwen dat de laatste 10 jaar aan de orde van de dag was in Heliomare is nu gekomen tot een rustpunt.

Voor het eerste sinds de heugenis van vele personeelsleden stond er niet een torenhoge bouwkraan op het terrein van Heliomare. Ons gebouw voldoet momenteel beter aan de eisen die de revalidatie stelt: Helemaal gereed echter is het niet: de brandveiligheidseisen die de gemeente nader heeft gesteld zullen grote investeringen vragen; nog niet overal is de stoomverwarming vervangen door warmwaterverwarming en last but not least zal het 15 jaar oude zwem- en oefenbad, dat veel te klein is geworden met twee keer zijn huidige omvang moeten worden uitgebreid.

Administratie.

De medische administratieve dienst, waaronder het medisch secretariaat, het patiëntenplanningsbureau en de patiëntenregistratie vallen, heeft de sterke groei van Heliomare wel zeer duidelijk gevoeld. Het is zonder meer duidelijk geworden dat in deze sector in de komende jaren veranderingen zullen moeten optreden.

1975

Revalidatiecentrum.

In Heliomare zijn in 1975 meer patiënten dan ooit in behandeling geweest; de afdeling revalidatiedagbehandeling is belangrijk gegroeid.

De orthopedische kliniek werd per 31 december 1975 opgeheven. Heliomare is nu alleen revalidatiecentrum, na een periode waarin het aanvankelijk louter sanatorium voor extra pulmonale tuberculose was, later zowel sanatorium, orthopedische kliniek als revalidatiecentrum.

1976

De huidige faciliteiten van het centrum zijn:

Het centrum is door de overheid erkend als klinisch revalidatiecentrum en sinds 1972 (voorlopig) erkend als centrum voor revalidatiedagbehandeling. Het klinische gedeelte bestaat uit twee gemengde volwassenen-afdelingen voor respectievelijk 46 en 28 patiënten: één ouderen-afdeling voor 10 patiënten; twee tienerzalen, één voor 15 meisjes op de tweede verdieping en één voor 12 jongens op de begane grond. Tenslotte een kinderafdeling voor 54 peuters en kleuters + jongens tot 12/13 jaar. In het najaar 1976 is begonnen aan de verbouw van de meisjes-tienerafdeling. Daarbij werd een eetzaal/huiskamer ingericht, zodat begin 1977 hier een gemengde tienerafdeling kon worden gehuisvest voor ± 25 jongeren.

BOV

In nauw en goed overleg met het revalidatiecentrum is de mogelijkheid om aan volwassen revalidanten onderwijs te geven dichterbij de realisering gekomen. Het ministerie van Onderwijs heeft toestemming verleend een extra leerkracht daarvoor aan te trekken per 1 januari 1977. Er is een interdisciplinaire begeleidingsgroep in Heliomare opgericht, die het onderwijs aan volwassen revalidanten in de loop van 1977 gestalte zal trachten te geven.

1977

Patiëntenbeweging.

Het aantal ontslagen klinische revalidanten vertoont dit jaar een stijging. De opnameduur wordt korter.

Begin van proces naar vaste behandelteams

"Bij de groet van het centrum en dus van de disciplines, is de organisatie binnen de disciplines een zaak die veel aandacht behoeft. De onderling communicatie tussen de verschillende disciplines is echter van minstens even groot belang. Een vraag die thans ieder bezigt houdt, is:

a) moeten we de organisatie rond de individuele patiënt versterken, d.w.z. probleemstelling centraal, komen tot een probleemoplossende samenwerking waarbij een ideale vorm zou kunnen zijn vaste teams van behandelaars;

b) of moet het organisatorische zwaartepunt blijven liggen bij de verschillende disciplines. Deze laatste organisatievorm bestaat tot nu toe binnen Heliomare."

1978

Organisatie.

Er is in dit jaar heel uitdrukkelijk gestreefd naar een verhoging van de kwaliteit van het werk. Alle medewerkers, betrokken bij de directe behandeling, zijn in de gelegenheid geweest hun ideeën over de werkmethodieken via een uitgebreide enquête kenbaar te maken. In 1979 zullen de resultaten hiervan worden vastgelegd in een actieplan.

(Aart de Rijk was voorlopig "van de straat"; hij bereidde het beleid voor, dat moest leiden tot het besluit om al dan niet in vaste teams te gaan werken)

Opheffing klooster.

"In oktober 1978 werd het klooster van Heliomare opgeheven. De laatste 20 religieuze zusters van de Congregatie van de Heilige Carolus Borromeus onder de Bogen zijn vertrokken naar bejaardenhuizen en kloosters elders. Ons past een eerbiedige dank aan al die zusters die de afgelopen 45 jaar voor Heliomare zich zo veel moeite hebben getroost. Het centrum stelde zich er een eer in de geest en sfeer die deze zusters op Heliomare schiepen in stand te houden."

Salariëring verpleging.

Het benoemen van afdelingshoofden wordt bemoeilijkt door het landelijk tekort aan of het geringe animo van verpleegkundigen voor deze posities. De animo voor deze zware functies wordt extra onder druk gezet daar de C.A.O.-normen voor de verpleegkundige bezetting veel te laag zijn. (Lijkt niet zo veel veranderd in die tijd.)

Bouw en verbouw.

Grote projecten die in 1978 gerealiseerd zijn:

- De uitbreiding van de school voor buitengewoon onderwijs
- De vernieuwing van de glas-in-lood ramen van de kapel. Het glaswerk is in eigen beheer uitgevoerd door Piet van Dijk, een van de schilders.
- De verbouwing van de garage van de opleidingsschool voor ziekenverzorgenden tot een fraai praktijklokaal.
- De renovatie van de entree van Heliomare
- De vervanging van de personenzoekinstallatie
- De aanleg van een groot tuinencomplex rondom de school
- De aanleg van grastegelpaden rondom het gebouw ten behoeve van brandweerauto's.

1979

Vanaf dit jaar brengt Heliomare voor het eerst een eigen jaarverslag uit. Tot dan toe maakte het verslag van Heliomare een onderdeel uit van het totale verslag van de "Stichting Katholieke Herstellingsoorden".

Bezetting.

Dit jaar was de gemiddelde klinische bezetting 133,4 patiënten en er waren gemiddeld 250 revalidanten in dagbehandeling.

Voor revalidatie is niet alleen tussen revalidant en behandelaar, maar ook tussen de verschillende behandelaars onderling een intensieve samenwerking nodig. Aan het werken in een multidisciplinair teamverband wordt dan ook grote aandacht geschonken.

Arbeidsrevalidatie.

Steeds duidelijker komt naar voren dat arbeidsexploratie een belangrijke aanvulling kan zijn op vele revalidatieprocessen. Er is een groeiende samenwerking te constateren tussen de arbeidsexploratie, de afdeling "Volwassenen-Onderwijs" van de centrumschool en het Gewestelijk Arbeidsbureau IJmond.

1980**Organisatie.**

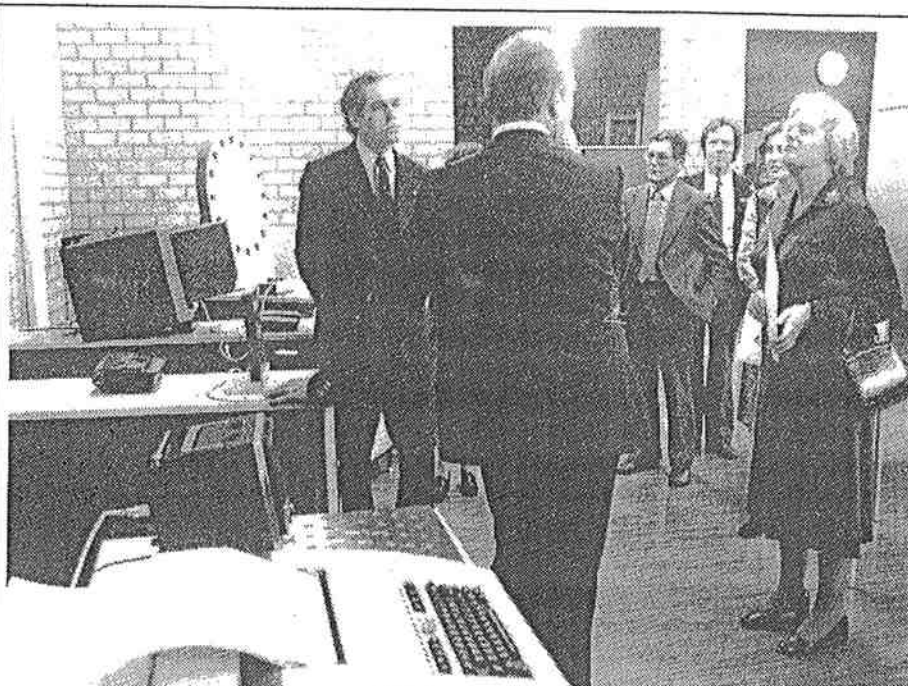
Dokter Berghauer Pont berichtte het Bestuur in oktober te willen terugtreden als hoofd van de revalidatiedienst. Hij werd tijdelijk opgevolgd door dokter van Baren, revalidatiearts en de heer de Rijk, psycholoog. Zij zullen samen als interimhoofd van de revalidatiedienst functioneren.

Artsen.

Dokter Führung verliet Heliomare na hier een groot aantal jaren werkzaam geweest te zijn. De consulentenschappen van onze artsen in algemene ziekenhuizen werden verder uitgebreid.

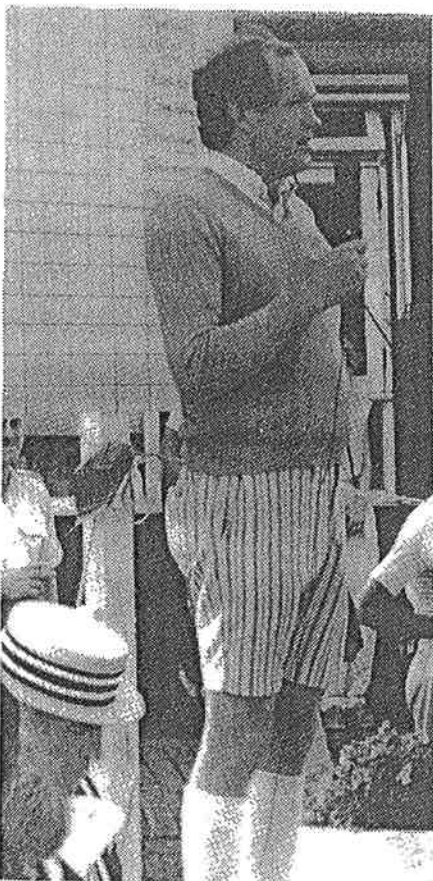
Ergotherapie.

Een ontwikkeling die van belang geacht mag worden is het op de afdeling Ergotherapie situeren van de Voorzieningenadministratie. Door de vele bemoeningen van de ergotherapie met hulpmiddelen en aanpassingen is op deze afdeling een "databank" opgezet, waarin alle informatie rondom voorzieningen van elke patiënt ter beschikking staat van behandelaren.

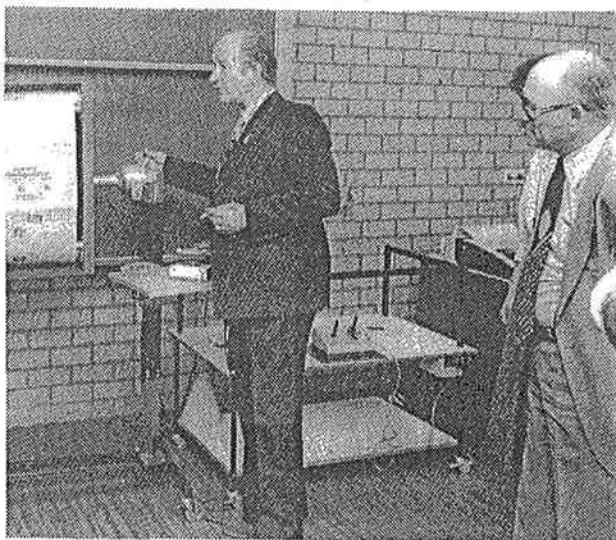

Paul van Westing heeft een goed gehoor bij: Mw. Veder-Smit, staatssecretaris, en de heren Vogelzang, van der Pal en Berghauser Pont.

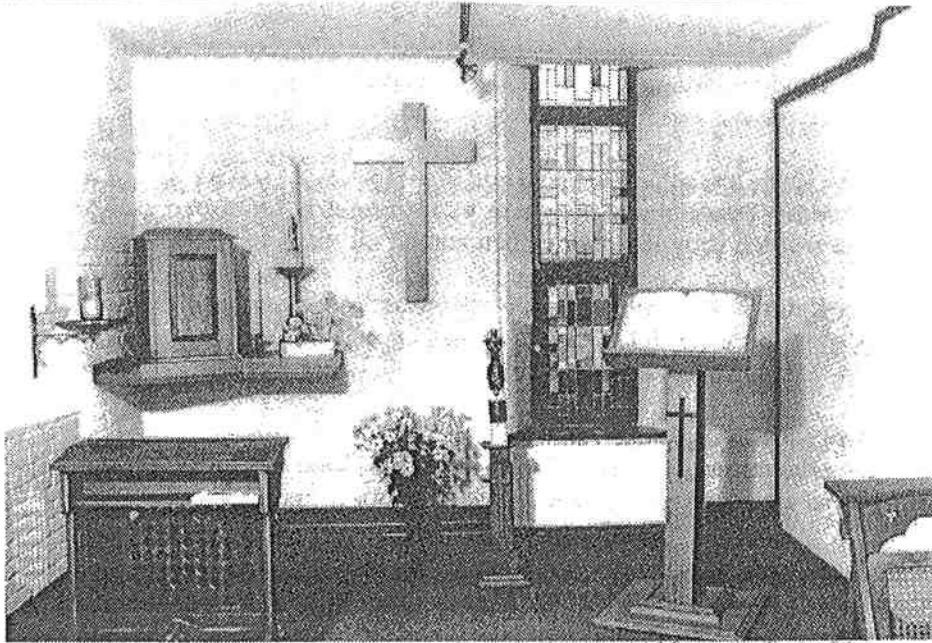
Paul nog eens met een aandachtige Prof. Jongbloed

Zo werd het ineens Chris.

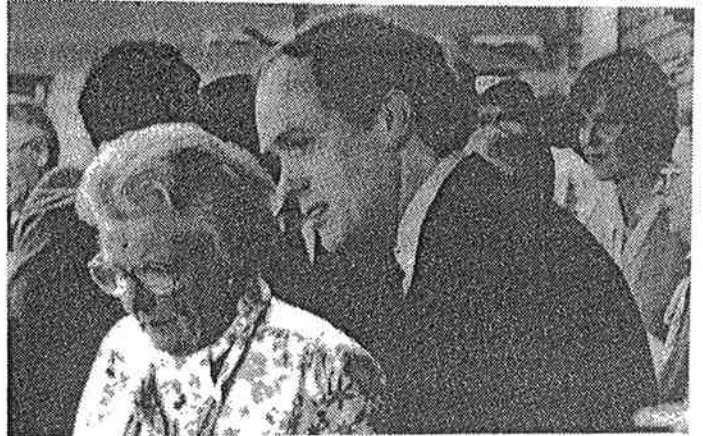

In de rij voor een van de vele recepties

Na het veranderen van de grote kapel ontstond deze kleine kapel.
Zr. Callista's "heilige domein"

Veel hoog bezoek heeft Heliomare gehad. Het hoogtepunt was de aanwezigheid van prinses Juliana die het nieuwe zwembad in 1981 opende

Dkt. le Grand, Lenie voor Intimi, neemt afscheid van Mw. Kropman (Carla voor Intimi)

1981**Koninklijk bezoek.**

Op 19 mei bracht Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana als erevoorzitster van de Nationale Commissie van het Internationale Jaar van Gehandicapten een bezoek aan Heliomare, waarbij zij tevens het nieuwe zwembad officieel opende.

Organisatie.

De zogenaamde Commissie Lange Termijn bracht een advies uit inzake de vervulling van de vacature hoofd revalidatiedienst. Deze functie diende te worden bekleed door een arts. In oktober kon in de vacature worden voorzien door de benoeming van de heer H. Schimmel.

Bezuinigingen.

Binnen de gezondheidszorg, dus ook binnen de revalidatiecentra, moet bezuinigd worden. Dit leidde tot beddenreductie in de revalidatiecentra. Bouwplannen werden uitgesteld. In 1982 zal pas duidelijk zijn, of dit het een en ander ook personele consequenties heeft.

Kapel.

De kapel werd omgebouwd tot een prachtige ruimte, die zich - naast de eigenlijke bestemming voor de maandagavonddiensten - uitstekend leent voor stille recreatie. Een gedeelte van de bestaande kapel werd afgesloten en ingericht als ruimte voor gebed en meditatie: de "Kleine Kapel".

1982**Bezuinigingen.**

De bezuinigingen die in 1981 waren afgekondigd hebben wel degelijk zijn effecten binnen Heliomare gehad. Er werd een selectieve personeelsstop ingevoerd. Een nieuw revalidatiedagbehandelingsbesluit had eveneens grote gevolgen. Het betekende onder meer dat het voor ruim 1/3 deel van de dagbehandelingspatiënten niet meer mogelijk was om van de voorzieningen van het revalidatiecentrum gebruik te maken.

50 jarig bestaan.

Uiteraard werd dit halve eeuwfeest gevierd: een groots jubileumfeest, een reünie van religieuze zusters die bij ons gewerkt hebben, vele sporttoernooien en een historische tentoonstelling. Op het jubileumfeest werd de heer L.C. Nijman, hoofd van de technische dienst, koninklijk onderscheiden.

In dit jubileumjaar werd er tevens een groot congres georganiseerd. Als hoofdt thema werd gekozen: het spanningsveld waarin de revalidatie verkeert. Ruim 200 gasten namen deel aan dit congres. Sprekers op dit congres waren: Drs. H.A.M. Elsen, plaatsvervangend directeur-generaal van Volksgezondheid, Drs. D. Blanken, secretaris van de Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen (VNZ). De heer A.M.H.C. van Beek, voorzitter van de gehandicaptenraad, Dr. W. Boersma, directeur van de Gemeenschappelijke Medische Dienst, de heer G.B. de Keijser, revalidatie-arts, en professor J.C. Jongbloed, revalidatie-arts.

Automatisering.

De eerste tekstverwerker is aangeschaft. *"Met deze apparatuur is naast tekstverwerking tevens het opslaan en terugzoeken van gegevens mogelijk geworden. Deze faciliteit zal beperkt blijven tot gebruik binnen de afdeling Personeel en Organisatie".*

(In 1992 hebben wij 50 Personal Computers waarvan 30 computers aangesloten zijn binnen het netwerk.)

1983**Mijlpalen.**

Twee grote mijlpalen waren er in 1983. De eerste is de opening van de beroepsopleidingen (de BOV). Een project waarin Heliomare daadwerkelijk met het bedrijfsleven, met de gemeenschappelijke Medische Dienst en met het Gewestelijk Arbeidsbureau kan komen tot (her)inpassing in het arbeidsproces van gehandicapten.

De tweede grote mijlpaal is de start van de bouw van een fraaie sporthal ten behoeve van de bevordering van de gehandicaptensport.

Organisatie.

De vaste behandelteams zijn na een uitvoerige evaluatie definitief ingevoerd. Dit was een grote stap. De aanwezige revalidanten moesten van therapeut wisselen, hetgeen naast emotionele problemen, ook zeer grote aandacht van de planning en de afdelingshoofden vereiste. De medische staf heeft een advies inzake diagnosegerichte afdelingen uitgebracht.

Bouw en verbouw.

In november 1983 werd het semipermanente gebouw geopend, bedoeld voor de BOV. In april werd de aangepaste tuin voor revalidanten geopend.

1984

Directiewisseling.

Na ruim 16 jaar aan Heliomare verbonden te zijn geweest, besloot de heer Vogelzang, algemeen directeur van Heliomare, ons centrum per 01-01-1985 te verlaten. Het bestuur koos voor een twee-hoofdige directie. Benoemd werden de heer H. Schimmel, arts en tot 1 januari 1985 hoofd revalidatie van Heliomare en de heer C.M.G. Raaijmakers, econoom.

Bouw en verbouw.

In dit jaar werd de sporthal van Heliomare officieel geopend door staatssecretaris van der Reijden. Twee "peetvaders" waren wel heel trots: de heren Vogelzang en Kortekaas hebben geen mogelijkheid onbenut gelaten de hal van de grond te krijgen.

Verpleging.

De verplegingsdienst uitte de wens om met meer ervaren ziekenverzorsters te werken. Door het exploiteren van een opleidingsschool voor ziekenverzorgenden, werkt Heliomare veelal met leerling-ziekenverzorgenden. Niet alleen het kwaliteits-aspect maar ook de continuïteit op de verpleegafdelingen deden de directie besluiten om eind 1984 het voornemen bekend te maken de opleiding tot ziekenverzorgenden te beëindigen.

Functiewaardering.

In dit jaar werd na langdurig overleg tussen de staatssecretaris van WVC en CAO-partijen een protocol getekend, waarin alle afspraken rond een nieuwe salarisstructuur gebaseerd op functiewaardering vastliggen. In dit protocol werden tevens invoeringsdata vastgelegd. In Heliomare is met de voorbereidingen gestart door het formeren van een begeleidingscommissie en een adviescommissie. Met de Ondernemingsraad werden afspraken gemaakt over de invoering van het project.

1985

Organisatie.

De directiewisseling heeft zijn beslag gekregen. De heer Drs. C.H.E. Vogelzang legde op 1 maart zijn functie neer. Op 15 maart werd afscheid van hem genomen door vele genodigden. Daar het hoofd van de Revalidatiedienst tot directeur revalidatiezaken werd benoemd, werd het noodzakelijk om ook in die dienst de organisatie te herzien. Gekozen is voor een dienstenindeling binnen de revalidatie-gebonden sector. Een Medische Dienst ontstond door samenvoeging van revalidatieartsen, het laboratorium, de röntgen, diëtiste en autorischool. De Paramedische Dienst met daaronder ressorterend de afdelingen: fysiotherapie, ergotherapie, arbeidsexploratie, logopedie en revalidatietechniek.

Als derde dienst ontstond de Psychosociale Dienst met daaronder de psychologen, het maatschappelijk werk en het sociaal cultureel werk. Per 1 oktober werd een nieuw hoofd van de Verplegingsdienst benoemd: de heer G. van Wilgenburg. Hij volgde zr. B. Engwerda op.

In samenwerking met het Nationaal Ziekenhuis Instituut startte een project "Hospital Audit". Dit leidde tot een specifieke begeleiding van kwaliteitsontwikkelingen in Heliomare, begeleid door de Hospital Audit Commissie (HAC).

Werkdruk.

In toenemende mate wordt de directie geconfronteerd met klachten die wijzen in de richtingen van een te hoge werkbelasting. Aan de ene kant vragen maatschappelijke ontwikkelingen een steeds grotere aandacht van het personeel, aan de andere kant wordt de organisatie

geconfronteerd met steeds weer nieuwe bezuinigingen. Het ziekteverzuim percentage was in 1985 10% tegenover 7,9% in 1984.

Centrumschool.

Door de invoering van het ISOVSO (Interim Wet Speciaal Onderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs) en door de stijging van het aantal leerlingen is de beschikbare ruimte in de school te klein geworden.

In 1985 is een voorlopige medezeggenschapsraad ingesteld, met als taak het opstellen van een reglement voor de uiteindelijke medezeggenschap.

1986

Dit jaar overleed oud-directeur dokter J.H.A. Gerlach. Hij was van 1954 tot 1970 als geneesheer-directeur aan Heliomare verbonden.

Protocollen.

Protocollair werken kreeg in het verslagjaar veel aandacht. De nieuwe protocollen voor hemiplegiebehandeling en de behandeling van dwarslaesiepatiënten naderen hun voltooiing. In de polikliniek werd begonnen de behandeling van dystrofie en spondylarthropathieën te protocolliseren.

Verpleging.

"Binnen de verplegingsdienst werd veel energie besteed aan het ontwikkelen van een verpleegkundig beleid. Op basis van de Viste op Verplegen (1985) werd invulling gegeven aan het personeelsbeleid/scholingsbeleid en vakmatig handelen. De nota richtte zich nadrukkelijk op de houding die de verpleging heeft/zou moeten hebben ten aanzien van de patiënt. Het feit dat revalidatieverpleging zo nadrukkelijk andere doelstellingen heeft dan "gewone" verpleging blijkt onvoldoende in de opleiding van verpleegkundigen en ziekenverzorgenden te worden gedoceerd. De patiënt zelf beslissingen te laten nemen en zelfstandiger te laten zijn bij de eigen verpleging is het doel van het beleid, dat op basis van de nota wordt gevoerd."

Feest.

Op 12 december vond een groot personeelsfeest plaats. Vrijwel alle medewerkers en partners waren aanwezig. Tijdens dit feest werd de heer L.C. Nijman, hoofd Technische Dienst gehuldigd ter gelegenheid van zijn 40-jarig ambtsjubileum.

1987

Organisatie.

Een onderwerp dat in het verslagjaar als prioriteit werd vastgesteld was de bewaking en toetsing van de kwaliteit van de zorg. Op basis van een gehouden patiëntenenquête werden knelpunten in de zorgbeleving gesignaleerd die onderwerpen van aandacht werden.

Symposia.

Er werden verscheidene symposia georganiseerd.

1. Symposium: "De hemiplegische patiënt paramedisch vervolgd".

Het doel van het symposium was tot afstemming te komen tussen paramedici uit het ziekenhuis, het revalidatiecentrum, het verpleeghuis en de particuliere praktijk, op het gebied van de behandeling van patiënten met een hemiplegie.

2. Minisymposium "Vroegbehandeling". Ter gelegenheid van het in gebruik nemen van de nieuwe afdeling "vroegbehandeling", organiseerden wij een minisymposium, waarbij ruim 100 huisartsen en met name kinderspecialisten aanwezig waren.

3. Congres "Revalidatie in perspectief".

Dit congres werd gehouden in en mede georganiseerd door Heliomare ter gelegenheid van het twintig-jarig bestaan van de Vereniging van Revalidatiecentra in Nederland (VRIN). Uit alle doelgroepen van de revalidatiewereld waren vertegenwoordigers op dit congres aanwezig en werd vooral de visie op "het centrum voor revalidatie" besproken.

4. Open avond: "bewegingsactivering en gehandicaptensport".

Laatste leerling-ziekenverzorgenden.

In 1987 hebben de laatste leerling-ziekenverzorgenden de opleiding afgesloten. Hiermee is definitief een eind gekomen aan het fenomeen leerling-ziekenverzorgenden binnen Heliomare.

Vroegbehandeling.

In 1987 begon Heliomare officieel met Vroegbehandeling. Deze bijzondere vorm van (dag)behandeling voor baby's, peuters en hun ouders blijkt in een groeiende behoefte te voorzien.

1988**Bouw en verbouw.***Heliomare ondergaat een verjongingskuur.*

Aan het uiterlijk van het gebouw werd het een en ander gedaan. Heliomare heeft maanden in de steigers gestaan, met als gevolg dat de oorspronkelijke kleur van het gebouw, zoals dat in 1932 het geval was, weer terug is. Door weer wind en vooral zee was het uiterlijk van Heliomare geteisterd.

Ontslagafdeling.

De gedachte achter de ontslagafdeling is het optimaal gericht zijn op de situatie die zich voordoet als de patiënt Heliomare heeft verlaten. Uiteraard gebeurde dat voor die tijd ook al, maar het behandelteam moest zich toen richten op patiënten die nog moesten beginnen met hun revalidatie en het volgen van therapieën en op revalidanten die juist moesten afbouwen. Nu krijgen de revalidanten waarvan het ontslag in zicht is de specifieke begeleiding die voor hen zo belangrijk is.

Sociaal beleid.

Het sociaal beleid binnen Heliomare heeft in 1988 voor een belangrijk deel in het teken gestaan van de "discussienota sociaal beleid". In een aantal hoofdonderdelen gaf de nota aan in welke richting het sociaal beleid, gelet op de ontwikkelingen in de maatschappij en de gezondheidszorg zou kunnen evolueren.

1989**Organisatie.**

"In het verslagjaar werd de dienstenstructuur aan een (intern) onderzoek onderworpen. De directie is tot de slotsom gekomen dat het wenselijk is tot een kleiner en slagvaardig managementteam te komen.

De heer H. Schimmel verliet eind van dit jaar Heliomare.

Bouw en verbouw.

De nieuwbouw van de kinder-behandelunit en uitbouw van de centrumschool (Inmiddels doet de nieuwe naam "Mytyl-Scholengemeenschap Heliomare" opgang) trok in 1989 de grootste aandacht. Medio 1990 zal dit in gebruik kunnen worden genomen. Verder werd de vroegbehandelingsruimte vergroot en werd een begin gemaakt met de renovatie van de groepsruimten en gangen van de verpleegafdelingen. Het aanpassen van het gehele complex conform de brandveiligheidsvoorschriften is afgerond.

Afasieteam.

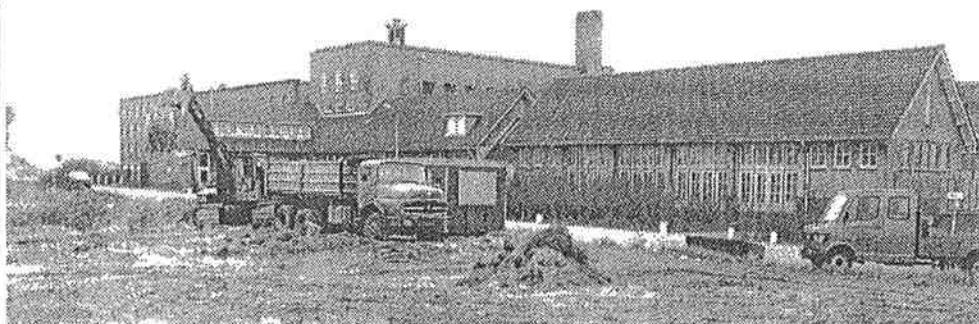
In 1989 werd het secretariaat en de coördinatie van de nieuwe Stichting Afasieteam Kennemerland (STAK) door Heliomare op zich genomen. Om de STAK zo efficiënt en effectief mogelijk te laten functioneren heeft Heliomare gemeend de stichting zo goed mogelijk van dienst te zijn.

1982

Acties binnen de verpleging; men vroeg aandacht voor de zware werkdruk en de daarop negatief ervaren bezuinigingen van het kabinet. De krant kwam en ontdekte de "laatsten der Mohikanen"

Zr. Berna, Callista, Nicolinda, Victime en Brigitte.

Klagen was er voor hen indertijd niet bij!

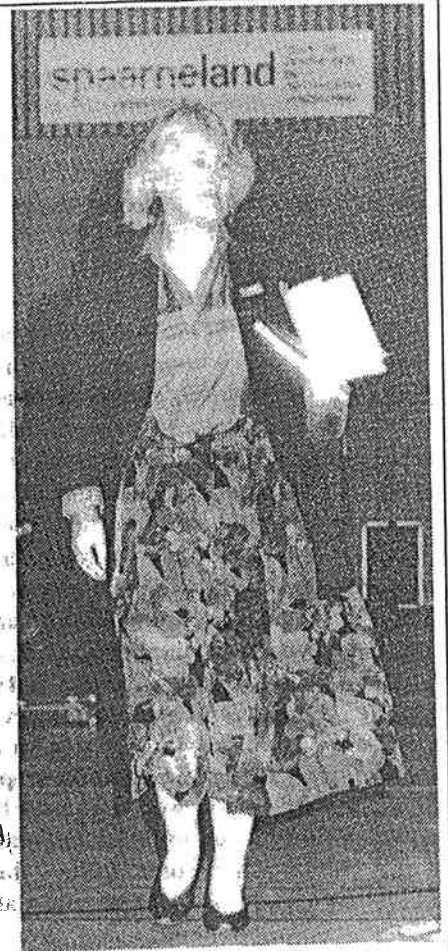
Hier wordt de sporthal gebouwd. U kijkt tegen de gang naar de cantine aan.

Staatssecretaris van der Reyden probeert de boog waarmee Freek Rls het openingsschot van de sporthal (12-'84) zou verrichten. Achter Freek zien we de toenmalige gedeputeerde dhr. R. Haks. Dhr. Haks is nu de voorzitter van het Regionaal Bureau Arbeidsvoorziening. (RBA)

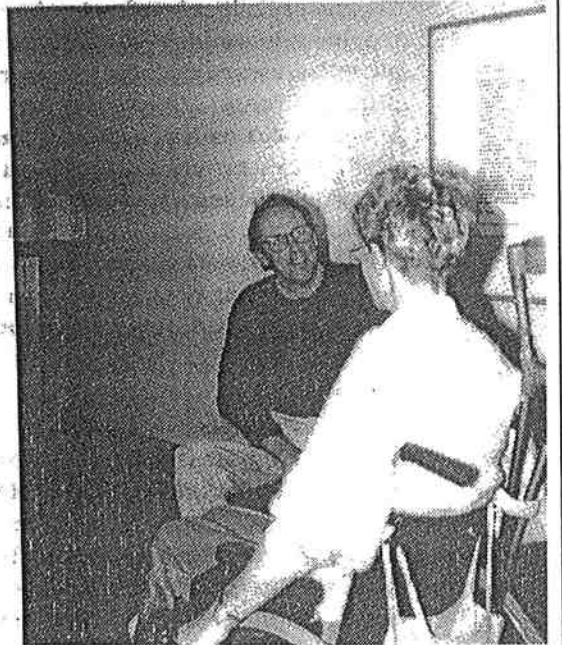
Een afscheidslied voor Joan de Haas

*Mw. ter Veld,
staatssecretaris SOZA,
bij het congres
Arbeid & Handicap
(maart 1990)*

*Dhr. Verhey
jarenlang penningmeester en
daarna voorzitter van het bestuur*

De pastor in "werkhouding"

1990

Arbeidsrevalidatie.

Heliomare is in Nederland voorloper op het gebied van de ontwikkeling van geïntegreerde arbeidsrevalidatie. Hieronder wordt verstaan het aanbieden van professionele aandacht op revalidatiegeneeskundig-, arbeidsexploratief-, arbeidspsychologisch- en onderwijskundig gebied. Dit met als doel een volwassen gehandicapte te (re)integreren in het arbeidsproces. In het kader van verwijzing, voorlichting, bekendheid en financiering hield Heliomare in maart een groot congres: "Arbeid en Handicap".

Sprekers waren:

- Staatssecretaris Mw. E. ter Veld
- Voorzitter van de Gehandicaptenraad, de heer L.F. de Vos
- Voorzitter VNO (Vereniging Nederlandse Ondernemers) de heer mr. C.J.A. van Lede.
- Voorzitter FNV (Federatie van Nederlandse Vakverenigingen) de heer J. Stekelenburg
- Directievoorzitter GMD (Gemeenschappelijke Medische Dienst) de heer dr. W. Boersma
- Arbeidsdeskundige van de Sociale Verzekeringsraad, de heer drs. J. Brouwer

en van Heliomare-zijde:

- Voorzitter van het bestuur, de heer mr. H.N.A. Verhey
- Revalidatiearts, de heer drs. W.G. de Korte

De "laatste religieuze".

Op 8 juni nam Heliomare op grootse wijze afscheid van Zuster Callista. Zr. Callista was de laatste religieuze zuster van de orde van Carolus Borromeus in Heliomare.

Vanaf het ontstaan in 1932 is Heliomare in belangrijke mate afhankelijk geweest van de zusters. Later neemt het aantal religieuzen af en komen er leken voor in de plaats. Zuster Callista wordt zestig en ze wordt gevraagd om in Maastricht in het Moederhuis de leiding van het niet-religieuze personeel op zich te nemen. Niet met VUT, pensioen of wat ook. Gewoon weer opnieuw beginnen is het parool. Voor veel personeelsleden was het 't meest grootse afscheid dat ooit op Heliomare plaatsvond. Door de burgemeester van Beverwijk werd Zuster Callista gehuldigd met de legpenning van de gemeente. Er waren toespraken, cadeaus, toneelacts en als klap op de vuurpijl een (niet gepland) feest dat maar niet kon ophouden.

Via Zuster Callista werden op deze wijze alle religieuzen, die zoveel voor Heliomare, de patiënten en de medewerkers hebben betekend, geëerd. Dat de laatste religieuze Zuster Callista mocht zijn was een zeer gelukkige speling van het lot.

Kinderopvang.

Al vóór 1990 nam een der personeelsfunctionarissen deel aan overleg in KOGIM-verband (KOGIM is het overlegorgaan van intramurale gezondheidsinstellingen in Kennemerland) om de mogelijkheden van kinderopvang voor medewerkers van Heliomare te onderzoeken en vorm te helpen geven. Eind 1989 kaartte de Ondernemingsraad het onderwerp aan in het overleg met de directie. Mede op grond daarvan droeg de directie Personeel & Organisatie op criteria voor plaatsing in een kinderdagverblijf op te stellen. De uitgebrachte notitie leidde tot het kopen van drie "kindplaatsen" bij het kinderdagverblijf "PUK" te Beverwijk.

1991

Bestuur en Directie

In het verslagjaar verlieten twee prominente leden het Bestuur. De heer mr. H.N.A. Verhey nam na vijf en twintig jaar afscheid. Van 1966 tot medio 1991 was de heer Verhey actief in het bestuur. Het penningmeesterschap bekleedde hij tot 1983; vanaf dat jaar bestuurdde de heer Verhey Heliomare als voorzitter. Met het afscheid van de heer Verhey verliest Heliomare een integrale en vasthoudende voorzitter, die altijd met veel energie inhoud gaf aan de verantwoordelijkheden die het voorzitterschap met zich meebrengt.

Ook de heer P. Peeters nam afscheid van Heliomare. Hij belichaamde een stuk geschiedenis en cultuur van Heliomare. In 1962 werd de heer Peeters econoom-directeur van Heliomare.

In 1970 volgde de benoeming tot algemeen-directeur, welke functie hij bekleedde tot midden-1973. De band met Heliomare bleef bestaan doordat de heer Peeters toetrad tot het bestuur, waarvan hij tot 1991 de functie van penningmeester van het bestuur vervulde. De heer Peeters was een van de kleurrijkste personen die Heliomare heeft gekend. Zijn humor en relativerende blik op de gang van zaken werkte vaak zeer verfrissend in de besluitvorming.

Dr. A.J.H. Prevo, revalidatiearts, is per 1 juni 1991 benoemd tot waarnemend directeur Revalidatiezaken.

Strategische Beleidsplan.

In toenemende mate komen er op Heliomare zaken af die van essentieel belang zijn voor de gehele organisatie. Het betreft hierbij zaken als de stelselherziening, jeugdrevalidatie, provinciale planvorming, samenwerkingsverbanden, enz.

In de afgelopen jaren zijn verscheidene beleidsplannen opgesteld. Deze plannen bleven veelal het produkt van een kleine groep mensen en werden niet altijd "gedragen" door de gehele organisatie. Om deze redenen is besloten een traject van strategische beleidsplanning in te gaan. Medio 1991 is onder de externe begeleiding van het adviesbureau Rosenthal & Partners begonnen met het proces dat in juni 1992 moet leiden tot het gewenste resultaat: een geïntegreerd strategisch beleidsplan voor de gehele organisatie Heliomare.

Brandveiligheid.

Gedurende vele jaren is Heliomare volgens de laatste maatstaven "brandveilig" gemaakt. De brandveiligheidscommissie heeft zich daarna gericht op voorlichting aan alle medewerkers. Iedereen werd op een praktische manier op de hoogte gesteld hoe de brandveiligheid te vergroten en hoe in geval van calamiteiten te handelen.

Informatiecentrum.

Heliomare besloot in het verslagjaar een halve formatieplaats en ruimtelijke voorzieningen beschikbaar te stellen om een begin te maken met de functie "Infocentrum". De essentie van het informatiecentrum is dat de patiënt zelf kan zoeken naar de gewenste informatie. Naar behoefte kan de beheerder van het informatiecentrum te hulp worden geroepen.

Open dag.

Op 26 oktober was er een Open Dag in Heliomare. Met name lag het doel op het werven van personeel in de verpleging en verzorging. Honderden belangstellenden kwamen naar Heliomare toe. Alle disciplines lieten zien wat hun werkzaamheden in Heliomare waren.

In memoriam.

In het verslagjaar moest Heliomare afscheid nemen van vijf markante persoonlijkheden.

-Op 11 februari overleed de heer C.H.E. Vogelzang. De heer Vogelzang kwam in dienst als assistent van de toenmalige directie. Snel daarna werd hij algemeen directeur. De naam die Heliomare in binnen- en buitenland verkreeg was in belangrijke mate aan zijn inzet te danken. Chris Vogelzang heeft, hoewel hij al zes jaar elders werkte, bij velen binnen Heliomare grote indruk achtergelaten. Een lang niet altijd makkelijke man, met wie echter iedereen toch graag omging. Humor, snelheid van besluitvorming, vaak vormelijk en soms ineens jongensachtig, oog voor het mooie in de kunst en muziek en altijd sportief: zo zullen velen hem in herinnering houden.

-Op 8 mei overleed de heer H.W.Chr. Nieuwenhuys, oud-voorzitter van het bestuur en erelid van Heliomare. De heer Nieuwenhuys was van 1946 tot 1976 penningmeester en later voorzitter. Gedurende zo'n lange tijd je krachten geven aan een organisatie mag met recht heel bijzonder worden genoemd.

-Op 11 mei overleed mevrouw A.M.C.V. Groensmit-van der Kallen. Tot aan haar overlijden was mevrouw Groensmit bestuurslid van de Stichting revalidatiecentrum Heliomare. Mevrouw Groensmit stond er om bekend dat zij als bestuurslid altijd wezenlijke interesse had voor de persoonlijke, de menselijke kant van de organisatie.

-Op 20 augustus bereikte ons het bericht dat de heer P. van Westing plotseling was overleden. Tot april van dit jaar was de heer van Westing hoofd van de afdeling Revalidatie-

techniek. Vanuit deze, maar ook z'n vroegere functie in de zestiger jaren, was hij altijd op zoek naar vernieuwingen. Zo heeft Heliomare lange tijd op het gebied van communicatie-apparatuur voor gehandicapten een leidende rol gespeeld. Zowel in Heliomare als in den lande heeft Paul van Westing zich ingespannen om zijn beroep te profileren en het die plaats in de revalidatie te geven waar het recht op heeft.

-Op 20 november overleed na een lange pijnlijke ziekteperiode de heer A. van der Pal, tot 1989 directeur van de Centrumschool, nu de Mytyl-Scholengemeenschap, Heliomare. Gedurende 27 jaar heeft de heer van der Pal zijn beste krachten gegeven aan de ontwikkeling van de school. Het is zijn verdienste dat de school in de loop der jaren is uitgegroeid tot een belangrijke onderwijsvoorziening voor de provincie. Op basis hiervan is de Mytyl-Scholengemeenschap Heliomare kunnen ontstaan.

Kinderrevalidatie.

De indicatie klinische kinderrevalidatie blijkt steeds minder voor te komen. Dit is een landelijke ontwikkeling. Om die reden werden de hiervoor benodigde faciliteiten ingekrompen. In het voorjaar werd een eigen kinder/jeugd-behandelings-unit, de PION in gebruik genomen. Alle voorzieningen die nodig zijn voor de kinder/jeugd-behandeling zijn nu gecentreerd, aan het schoolgebouw, aanwezig.

1992

Tja, wat mogen we over dit lopende jaar al melden. Er kan niet worden geput uit jaarverslagen. Wel kunnen we een poging doen te bedenken wat er volgend jaar in het jaarverslag over 1992 zeker zal worden vermeld.

In ieder geval zal centraal staan het strategisch beleidsplan. Aan dit plan is precies een jaar door directie, revalidatieartsen, management (inclusief school en BOV) en staf hard gewerkt. Kwaliteit en marktgerichtheid vormen de belangrijkste uitgangspunten. Daarvoor zullen de nodige aanpassingen en vooral nieuwe ontwikkelingen worden doorgevoerd. Aan de hand van dit plan zal Heliomare in staat moeten zijn de uitdagingen van de komende vijf tot zeven jaar aan te kunnen.

Drie keer heeft u in deze uitgave kunnen lezen over grootscheepse verbouwingen. De meest "grootscheepse" staat thans voor de deur. In- en extern is men van mening dat Heliomare in belangrijke mate opnieuw moet worden gebouwd. Grote delen zullen geheel worden vernieuwd, andere drastisch verbouwd. Hierna zal Heliomare het moderne centrum kunnen zijn dat bij de inhoudelijke opdracht past.

Een ander onderwerp dat 1992 altijd zal blijven kenmerken is de invoering van de stelselwijziging van de gezondheidszorg. Hoeveel veren de staatssecretaris in de politieke arena ook heeft moeten laten, een ding staat vast: de revalidatie (en daarmee Heliomare) is per 1 januari aan totaal andere regelgeving en voorwaarden onderhevig. Hoe dit in de toekomst zal uitwerken is niet exact te melden. In ieder geval zullen we binnen de revalidatie meer "concurrentie" gaan ervaren. Dat komt omdat aanbieders op ons gebied geen erkenning meer hoeven te hebben. Men moet aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen en kan dan revalidatie gaan aanbieden. Zo zijn er nog tal van belangrijke aspecten aan de stelselherziening. We zullen het in de naaste toekomst zeker te weten komen!

O, ja: wat in deze bijzondere Heliomaren ook vermeld moet worden is het afscheid in dit jaar van de bureauredactrice van de Heliomaren: Rie Moerman. Jaren geleden als mentrix in Heliomare de trouwe steun en toeverlaat van hordes leerling-ziekenverzorgenden. Daarna gaf ze haar beste krachten aan de Heliomaren en de medische bibliotheek (zorgenkinderen, net als die leerlingen van voorheen). Ze nam onlangs afscheid, maar we weten dat ze Heliomare nog dagelijks mist.

Dit jubileum-overzicht acht de redactie van de Heliomaren niet compleet zonder het opnemen van de meningen van een aantal mensen die "wat met Heliomare hebben", ieder vanuit een eigen invalshoek. Zo treft u hierbij in interview-vorm gesprekken aan met de heren Berkestijn, de voorzitter van ons bestuur; met de heer Raaijmakers, de algemeen directeur; dr. Prevo, directeur revalidatiezaken; met een ex-patiënte; met de heer Nijman, voormalig hoofd van de Technische Dienst en via een brief: signalen van Zr. Callista.

In gesprek met de heer Th.M.G. van Berkestijn (arts).

De heer Th.M.G. van Berkestijn is sinds juni 1991 voorzitter van het bestuur van Heliomare, maar ook voorzitter van Dekkerswald en de Stichting Katholieke Herstellingsoorden. In het gesprek komt naar voren, waarom deze combinatie bestaat. De heer van Berkestijn is secretaris-generaal van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst.

Sinds wanneer bent u bestuurslid van Heliomare en wie hebben er nog meer zitting in het bestuur?

In 1984 vroeg professor Mertens, voormalig bestuurslid, of ik zitting wilde nemen in het stichtingsbestuur van Dekkerwald. Toen ik na twee jaar tot secretaris werd benoemd, werd ik automatisch bestuurslid van het bestuur van de Stichting Katholieke Herstellingsoorden en van Heliomare. In feite vallen Dekkerswald en Heliomare onder de Stichting Katholieke Herstellingsoorden. Dus je zegt als lid van het dagelijks bestuur geen ja tegen één bestuur, maar tegen drie besturen.

Het dagelijks bestuur bestond, tot voor kort, van alle drie de stichtingen uit dezelfde personen. Sinds enige maanden geldt dit alleen nog maar voor voorzitter en secretaris. Het is bijna ondoenlijk om bestuursleden en met name een penningmeester te vinden voor een bestuur, laat staan voor drie besturen. De huidige penningmeester, Mw. Rozemeyer is dus alleen penningmeester van Heliomare.

In 1986/87 ben ik secretaris geworden. Ik volgde de heer van der Velden op, die bedankte voor het bestuur van Heliomare en Dekkerswald. Hij heeft nog wel zitting in het bestuur van de Stichting Katholieke Herstellingsoorden.

In juni 1991 ben ik gekozen tot voorzitter. Hiermede volgde ik de heer Verhey op, die bestuurslid is gebleven van Dekkerswald en het bestuur van de Herstellingsoorden.

De secretaris van het bestuur is de heer de Vreeze jr., de penningmeester Mw. Rozemeyer, heb ik reeds genoemd en verder hebben nog zitting in het bestuur professor Jongbloed, de heer Wilmink, de heer van de Weyer en nu is er nog een vacature. Op verzoek van bestuur, directie en ondernemingsraad van Heliomare wordt op dit moment een vrouwelijk bestuurslid benaderd. Wij menen dat een vrouw als eerste voor deze functie in aanmerking komt.

Wat is de rol van het huidige bestuur?

Ver in het verleden bestond het bestuur van een gezondheidszorginstelling uit een college van regenten. Zij waren door inbreng van eigen gelden in feite eigenaren van die instellingen. Door die rol hadden zij bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken. Bekend is het verhaal uit de jaren veertig/vijftig dat het bestuur een beslissing nam of de post die voor de patiënten bestemd was, eerst geopend zou worden door de geneesheer-directeur. Het werk werd vroeger gedaan door de kloosterzusters en wat vrijwilligers erom heen. Het was liefdadigheidswerk. In de loop van de jaren is in de instellingen de professionalisering toegenomen, eerst door de ontwikkeling van de medische disciplines en later door die van het management, waardoor de rol van het bestuur ook is veranderd tot een meer toezicht-houdende rol.

Het huidige bestuur wil ik meer omschrijven als een Raad van Toezicht.

Wat bedoelt u daar precies mee?

Het bestuur bestaat uit een hoeveelheid mensen die op een afstand naar de instelling kijken. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de gang van zaken in de instelling, maar kan de professionele kant niet beheersen. In feite moet het bestuur het proces bewaken.

Verder heeft het bestuur een ondersteunende en stimulerende rol naar de directie en het management. De directie met zijn managementteam is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een visie van het centrum. Het bestuur stelt die visie vast.

Het bestuur van Heliomare bestaat uit personen die ieder hun eigen deskundigheid hebben. De een is dat op medisch gebied, de ander op economisch gebied, financieel terrein, bedrijfsmatig of juridisch, maar het gaat primair om de bestuurlijke kwaliteiten die iemand heeft. Het is mijns inziens van belang dat er in een bestuur leden zitting hebben die op de hoogte zijn van regionale ontwikkelingen. Wat gebeurt er in de regio, wat zijn de plannen en ontwikkelingen.

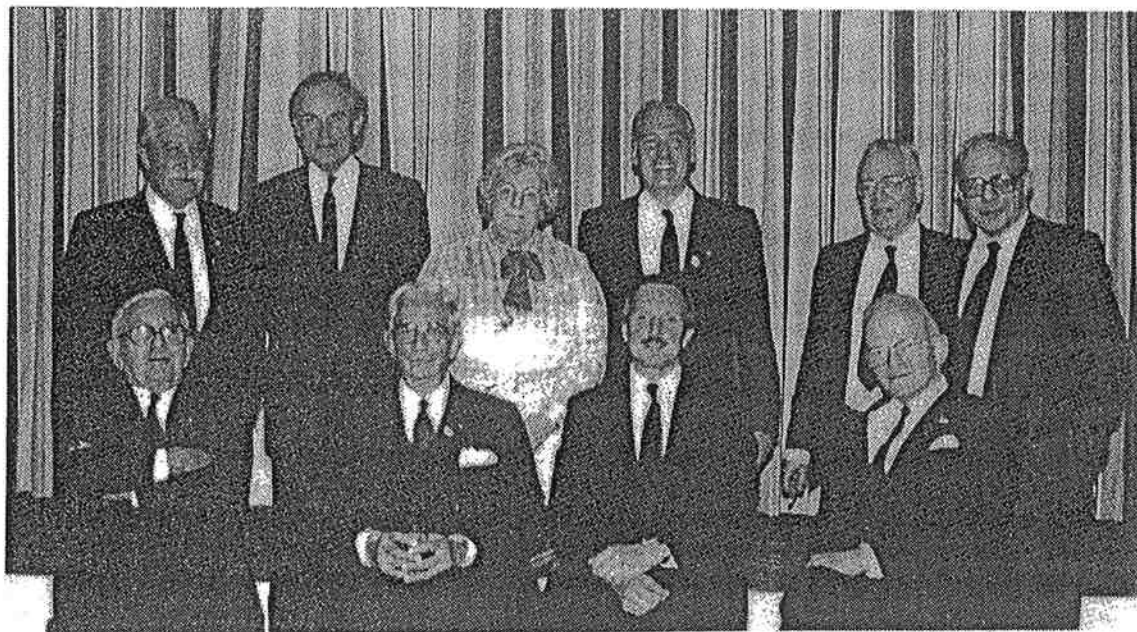
Je moet als bestuur dus weten waar je het over hebt, maar je moet ook onafhankelijk beslissingen kunnen nemen.

De directie moet dus een visie hebben, het bestuur toetst die visie, adviseert waar nodig en beslist in het algemeen belang van alle werkers en patiënten.

U bent als bestuur dus in belangrijke mate afhankelijk van directie en zijn managementteam?

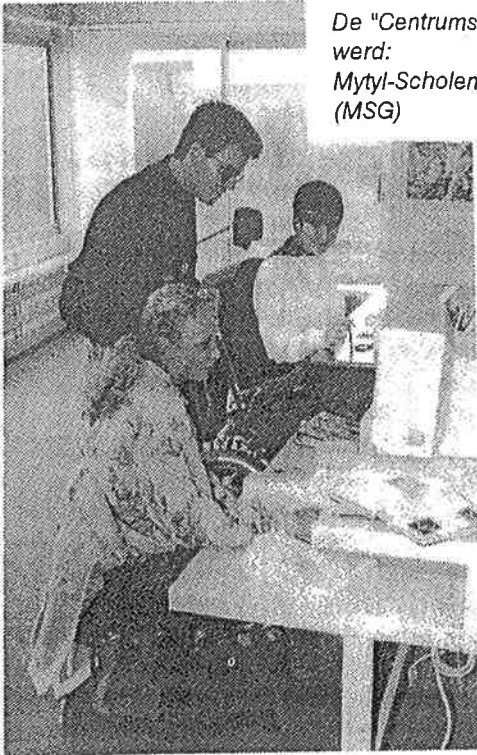
Om zijn taak goed uit te kunnen oefenen heeft het bestuur uiteraard informatie nodig, die wordt aangedragen door directie en managementteam. Ik moet zeggen dat directie en medewerkers er zorg voor dragen dat wij op uitstekende wijze, goed gedoseerd, geïnformeerd worden over alles waar we zeggenschap in hebben. Het bestuur heeft dan ook een uitermate belangrijke rol in het aantrekken van een directeur en hoe de organisatiestructuur van een instelling er uit ziet.

Een directie heeft een bestuur nodig, maar een bestuur heeft ook een goede directie nodig.

Het bestuur met de directie, eerste helft tachtiger jaren

*De heer Peeters, dhr. Vogelzang, Mw. Groensmit-van der Kallen, dhr. Wilmink, Mgr. Stieger, Prof. Jongbloed
Prof. Mertens, dhr. Nieuwenhuyzen (ex-voorzitter), dhr. Verhey, Prof. de Vreeze*

De "Centrumschoof" werd: Mytyl-Scholengemeenschap (MSG)

De Beroepsopleidingen (BOV) groeiden in de jaren '80 sterk

Na jaren weer een vrouw in de directie:
Christa Zonneveld: adjunctdirecteur MSG

"Baat": Never a dull moment

In gesprek met Mary de Wit-Kooy.

Mary was 5 jaar toen zij in 1950 in Heliomare werd opgenomen. Heliomare was toen nog uitsluitend sanatorium. Zij had gewrichtstuberculose met name in de heupen. De redactie maakte een afspraak met haar omdat zij heel lang in Heliomare heeft gelegen, namelijk bijna 10 jaar. Met haar hebben we gesproken over toen en nu.

Op vijf-jarige leeftijd kwam jij Heliomare. Waarom werd jij opgenomen en wat weet je nog van die tijd?

Op mijn derde jaar ben ik met mijn voet tussen de spaken van een fiets gekomen. Mijn voet was gebroken. In het Rode Kruis ziekenhuis ben ik geopereerd. Dat liep niet helemaal volgens plan, met als gevolg dat ik een spitsvoet over hield. Vanaf die tijd ben ik herhaaldelijk geopereerd tot ik in 1950 in Heliomare terecht kwam. Uiteraard kwam ik op de kinderafdeling terecht. Die was toen op de plaats waar nu de kantine is. Ik lag met ongeveer 15 meisjes op een grote zaal. De jongens lagen apart in een ander gedeelte van Heliomare.

Wat deed je de hele dag?

Vooral de eerste twee jaar lag ik de hele dag op bed of op een wagentje. Dat wagentje was heel smal vanaf je hoofd tot je heupen, daarna liep het breder uit, zodat je benen wat meer ruimte hadden, maar vaak lagen de benen in tractie.

Ik herinner me van die tijd alleen nog maar dat iedere dag hetzelfde was. Er gebeurde niet veel, het was een grote sleur.

Vanaf een bepaalde leeftijd kreeg ik onderwijs, wanneer dat weet ik niet meer precies. Op dat wagentje had je dan een groot blad met een richel eronder. Op dat richeltje stonden dan de boeken en schriften en al liggende leerde je lezen en schrijven. Ik heb nog les gehad van de vrouw van dokter Gerlach, de toenmalige directeur.

Op zondags gingen we naar de kerk (in de kapel). Dat gebeurde niet iedere dag, want het was een heel werk om al die wagentjes naar boven te rijden en weer terug. Toen ik eenmaal zelf een beetje kon lopen ging ik veel vaker naar de kerk, dat was de enige afleiding die je had. In die tijd ging ik 's morgens naar de Mis en 's avonds naar het Lof. Vooral 's avonds probeerde ik daar heen te gaan, want dan ging ik ook later naar bed. Om zeven uur moesten we altijd al op bed liggen. Nog later ben ik op het zangkoor van Heliomare gegaan. Verder hadden we helemaal geen afleiding. Les, eten, drinken en slapen dat was wat er gebeurde en verder niets.

Van foto's en verhalen weet ik dat jullie ook veel buiten waren, weet je dat nog?

Jazeker, we lagen zowel zomers als 's winters bijna de hele dag buiten. In de winter was dat geen pretje hoor. Het was soms ijskoud en je vingers bleven bijna aan je pen vast gevroren zitten. Als het in het voorjaar mooi weer werd, slieden we zelfs buiten. Toen ik eenmaal op de tienerafdeling lag, dat was toen op de tweede verdieping van Heliomare, was dat ontzettend spannend. Een korps van de luchtmacht was namelijk in Wijk aan Zee gelegerd en 's avonds en 's nachts liepen de militairen rond in het dorp. Vanaf het balkon hadden we natuurlijk goed zicht op het dorp en daar hadden we dan enige afleiding van.

Kan je iets omschrijven van de sfeer die er toen in Heliomare heerste?

Ik kan daar niet met plezier op terug kijken. Ik was natuurlijk vrij jong toen ik er heen ging en ik heb er bijna, op twee maanden na, tien jaar gelegen. Toen wist ik niet beter, het hoorde er allemaal bij. Nu ik er op terug kijk realiseer ik me dat het er toch streng en kil aan toe ging. Van enige gezelligheid, feestje of afleiding was geen sprake. De meeste zusters, in die tijd waren er nog heel veel religieuzen, waren erg streng. Ik was een hele slechte eter, maar ik moest en zou eten. Ik weet nog wel dat m'n neus werd dichtgehouden en dan werd het eten gewoon naar binnen gepropt. Er waren ook lieve zusters bij, maar sommige!!

Ik denk dat ik ook geen lieverdje was in die tijd. Als het maar enigszins kon dan ging ik van de afdeling weg. Ik liep toen in een houten rekje. Als ik de kans kreeg was ik verdwenen en rende het hele huis door. Ik ben wat gevallen op die harde granieten vloeren.

Toch werd ik zo nu en dan uitverkoren om uit te gaan. Toen ik een jaar of tien was ben ik naar Lourdes geweest. Ik herinner me nog goed dat ik dan in een laken gewikkeld werd en in koude baden gedompeld werd. Er werd mij gezegd dat ik dan moest blijven bidden. Ik weet wel, dat ik dat niet kon. Ik lag te klappertanden van de kou, dan denk ik niet aan bidden. De processies hebben heel veel indruk op me gemaakt. Met al die mensen in bedden, op brancards, rolstoelen of krukken zingen en bidden, dat was fantastisch. Bij de grot moest je een briefje schrijven met daarop een wens geschreven. Dat briefje werd dan in de grot opgehangen. Helaas heeft het allemaal niet geholpen.

In die tien jaar heb ik ook nog een Rijnreis meegemaakt op de Henri Dunant.

Was er in die tijd ook bezoekuur?

Ja gelukkig wel. Op dinsdag, donderdag en zondagmiddag van 14.30 tot 15.30 uur en zondags ook nog van 10.30 tot 11.30 uur. Mijn ouders woonden in de buurt en probeerden zoveel mogelijk te komen. Wat dat betreft bofte ik, want de kinderen kwamen uit heel Nederland en sommigen kregen bijna nooit bezoek. Ik vond het wel erg dat mijn broer nooit op bezoek mocht komen. Het bezoekuur was namelijk alleen voor volwassenen en niet voor kinderen. Het gebeurde wel dat ik buiten lag en hij vanaf de straat naar mij stond te zwaaien.

Tien jaar in Heliomare is een hele lange tijd. Was het niet vreselijk moeilijk om te wennen toen je weer thuis was?

Dat was het zeker. De laatste twee jaar ongeveer mocht ik op zaterdag naar huis en kwam ik zondag weer terug. Thuis vond ik alles vreselijk klein, de gangen, de kamers, alles. Ik moest een heleboel echt leren, wat andere kinderen van huis uit mee krijgen. Ik weet nog goed dat ik net thuis was. Mijn moeder was aan het werk en ik had honger. Ik kookte een paar aardappels, maar ik had nooit gezien of begrepen dat je aardappels met water moest koken, dat werd dus een fiasco.

Hoe is het verder met je gegaan?

Het onderwijs dat ik op Heliomare heb gehad was goed, maar ik was zelf een slechte leerling. Ik had moeite met leren. Misschien ook wel omdat ik zo vaak geopereerd werd en er dus weer maanden uit was. Toen ik eindelijk thuis kwam heb ik op verschillende naaiateliers gewerkt. Tot ik ongeveer twee en twintig was heb ik gewerkt. Daarna ging het niet meer. Naast mijn heupklachten kreeg ik ook rugklachten.

In 1978 ben ik weer een aantal keren geopereerd door professor Koekenberg, die verbonden was aan ziekenhuis Zonnestraal in Hilversum. Toen ben ik aan twee heupen en een spitsvoet geopereerd. In 1991 ben ik weer aan een heup geopereerd, die hebben ze iets gedraaid. Dat heeft echter ook niet het gewenste effect opgebracht. Na de vakantie wordt ik nog eens geopereerd en dan krijg ik een nieuwe heup.

Ben je de laatste jaren nog wel eens in Heliomare geweest en kan je iets aangeven van verschillen?

Ik ben een aantal jaren geleden in dagbehandeling geweest. Ma de ergotherapie is een gedeelte van mijn huis aangepast en daar heb ik heel veel baat bij. Mijn keuken is helemaal aangepast, vanuit een werkstoel kan ik nu alles doen en in de douche zijn wat steunen en een douchezitje gekomen.

Het is haast niet te vergelijken met elkaar, toen en nu. Het lijkt me nu allemaal veel gezelliger, gemoedelijker. Volgens mij hebben de patiënten veel meer afleiding en uiteraard therapie. Daar was in mijn tijd helemaal geen sprake van. Als je nu in de gangen van Heliomare rond loopt zie je ook veel meer mensen, er is veel meer leven in de brouwerij. In dertig jaar is er natuurlijk heel veel veranderd, niet alleen in Heliomare, maar in de hele maatschappij en dat is maar goed ook.

Lou Nijman: 43 van de 60 jaar.

Heliomare bestaat zestig jaar. Drieënveertig jaar van deze tijd heeft de heer L. Nijman (Lou voor velen) op Heliomare gewerkt. Een periode waarin hij ook veel heeft meegemaakt en een tijd waarin er veel is gebeurd.

De heer Nijman is iemand die kan blijven vertellen. Hij heeft heel veel verhalen, anekdotes en herinneringen. Het gesprek duurde bijna anderhalf uur en had nog veel langer kunnen duren. De heer Nijman kent alle hoekjes en gaatjes van Heliomare en een groot deel van de geschiedenis.

Wanneer bent u in Heliomare komen werken en wat waren uw werkzaamheden?

Op 9 december 1946 kwam ik werken op Heliomare. Ik had de Ambachtsschool gehad en ben op Heliomare als elektricien begonnen. Toentertijd was het elektriciteitsgebruik erg laag. Als je weet dat het hele huis met drie hoofdzekeringen van 100 ampères gezekerd waren, dan is dat natuurlijk niet veel. De röntgen en de lift waren de grootste verbruikers. In elke patiëntenzaal waren maar twee lampen. Als de patiënten 's winters wat wilden lezen, dan werden alle bedden, met hun hoofdeinde onder de lamp gezet. De lift was natuurlijk ook een belangrijke gebruiker van de elektriciteit. De eerste lift was een lift met glazen deurtjes die opendraaiden en daarachter zat een harmonicadeur. Pas als je die laatste deur voorbij was en dus helemaal in de lift stond ging door middel van een vloercontact het licht aan. In die tijd werd pas echt zuinig met elektriciteit omgesprongen.

U had dus geen dagtaak aan uw elektricienwerk?

Oh nee, maar er was nog zo oneindig veel meer te doen. Het ketelhuis moest bijvoorbeeld met cokes gestookt worden. Grote brokken cokes moesten eerst fijngehakt worden. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat waren we daar mee bezig. Toen werkten we in wisseldiensten ook op zondag, alleen al om de kachels aan te houden en om de keuken van stoom te voorzien, voor het koken. Pas in 1960 gingen we over op olie stoken.

Op hoogtijdagen waren we liftbedienden. Alle mensen in het sanatorium wilden dan natuurlijk naar de kerk en dan sjuowden we ontelbare bedden van en naar de kerk. Vergeet niet dat er in die tijd, meer dan zestig religieuzen werkten, veertig dienstmeisjes, dokter van Haeff (toenmalig geneesheer-directeur) met een co-assistent, de rector en vier mannen binnen de technische dienst. Dus dat was voor ons sjuouwen.

Weet je wat ik vroeger op dinsdag wel eens moest doen, dat is ook een mooi verhaal. Op dinsdag opereerde dokter van Haeff. Dat was zijn operatiedag. Ik moest stukjes bot ophalen in het Binnengasthuis in Amsterdam. Ik ging dan met de trein naar Amsterdam, daar mocht ik een taxi nemen naar het Binnengasthuis, daar kreeg ik de botten die dokter van Haeff (die inmiddels al was begonnen met opereren) nodig had. Ik nam weer een taxi naar het station, met de trein naar Beverwijk en dan een taxi naar Heliomare. Als je ziet hoe dat nu gaat, dan is er wel wat veranderd.

Wat was dokter van Haeff voor een man?

Hij was een hele persoonlijkheid die door iedereen met eerbied werd behandeld. Als dokter van Haeff bijvoorbeeld 's morgens kwam, dan moesten alle patiënten al buiten op de balkons staan. Hij was de enige die een auto had en uiteraard een eigen plekje om de auto neer te zetten.

Dokter van Haeff vond dat hij het goedkoopst een sanatorium in Nederland kon runnen. Als wij bijvoorbeeld een doos met schroeven nodig hadden, dan moest hij daar toestemming voor geven. In felte was hij van alle details op de hoogte.

Ik heb wel eens gehoord dat er vroeger veel gezongen werd door de patiënten. Klopt dat?

Er werd ontzettend veel gezongen in die tijd. De mensen lagen dan op de balkons te zingen en soms ging dat nog in canon ook. Dat was een fantastisch gehoor. Toen de transistorradio's in opkomst kwamen was dat helaas over. Ik kreeg toen wel de taak om in het hele huis aansluitingen voor koptelefoons te maken zowel binnen als buiten. We hadden toen een interne radio-omroepinstallatie met microfoon in de kapel en de kamer van de rector voor de ochtend- en het avondgebed.

Later kwam de televisie in opkomst. Daar is ook nog een leuk verhaal over te vertellen. De eerste televisie kregen we omdat Bakhuis (destijds keeper van het Nederlands elftal) een actie had gehouden voor televisies in sanatoria's. We hadden een antennemast gemaakt op een parasolstandaard. Met een lint vanaf het dak werden de zalen bereikt. In het begin was er maar drie dagen televisie: op woensdag, zaterdag en zondag. Iedere uitzenddag ging de televisie naar een andere zaal. Er was altijd een hele strijd, wie wanneer mocht kijken. Later konden de televisies gewoon via een stekkermechanisme aangesloten worden, weer later het centraal antenne systeem en nu is er de kabeltelevisie.

Vroeger werd er ook heel veel film gedraaid, in de begintijd zelfs buiten. De film werd gedraaid vanaf het terras naar de "Bult" (tegenover Revalidatietechniek) waarop het filmdoek gespannen was. Vroeger werd het dak van de "Bult" dus onder andere gebruikt voor het draaien van films, maar er werden ook missen opgedragen. Iedereen had dan vanaf de terrassen een heel goed zicht. De processie van en naar die plaats toe was een heel indrukwekkend gezicht. Weet je trouwens dat die "Bult" is gemaakt van oude stenen van de remise van de paardentram? In de "Bult" was de fietsenstalling en een apart hokje voor de fiets van de rector gemaakt en we hadden daar ook een ruimte voor onze varkens. Heliomare had varkens, zodat etensresten niet zonder meer weggegooid hoefden te worden.

We gaan weer even terug naar uw werkzaamheden op Heliomare. Kunt u aangeven welke veranderingen voor u belangrijk waren?

In de technische sector is er natuurlijk heel veel veranderd. Onlangs heeft u dat kunnen lezen in de Heliomaren waarin de heer Brantjes een hele uitleg heeft gegeven over vernieuwingen van de installaties. Maar op andere gebieden is er ook heel veel veranderd. Vroeger was er ondanks een hele strenge discipline ook een hele goede sfeer. Iedereen kende elkaar, iedereen wist van elkaar wat men deed en samen moesten we het allemaal zien te redden. Je had vroeger natuurlijk niet zo veel afdelingen als nu. Heliomare is groter geworden, er zijn meer afdelingen gekomen en Heliomare is veel bedrijfsmatiger gaan werken. Daardoor is de sfeer niet slechter geworden maar wel anders. Je kan deze tijd onmogelijk vergelijken met bijvoorbeeld de veertiger, vijftiger jaren.

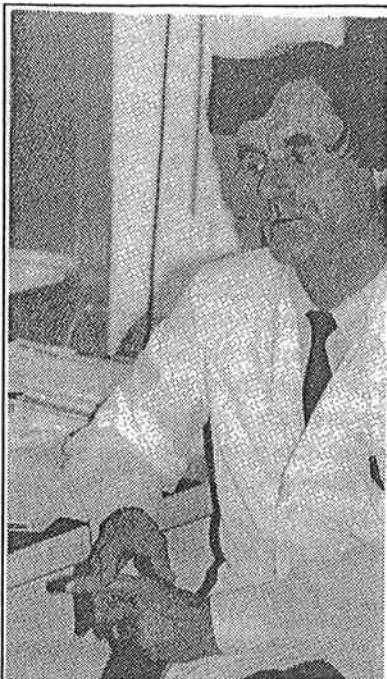
U bent als elektricien begonnen, maar u heeft ook carrière gemaakt en bent zelfs koninklijk onderscheiden.

Ik ben inderdaad als elektricien begonnen. In de periode dat Heliomare begon met een revalidatieafdeling was ik waarnemend hoofd van de technische dienst en later ben ik hoofd van de technische dienst geworden. In 1982, bij het vijftig-jarig bestaan van Heliomare, ben ik geridderd. Dat was echt fantastisch. Het was tijdens een heel groot personeelsfeest in de Slof. Uiteraard was dit voor mij heel onverwacht, maar ik voelde een beetje nuttigheid toen mijn vrouw en kinderen ook allemaal in de Slof waren. De burgemeester heeft toen de ridderorde uitgereikt.

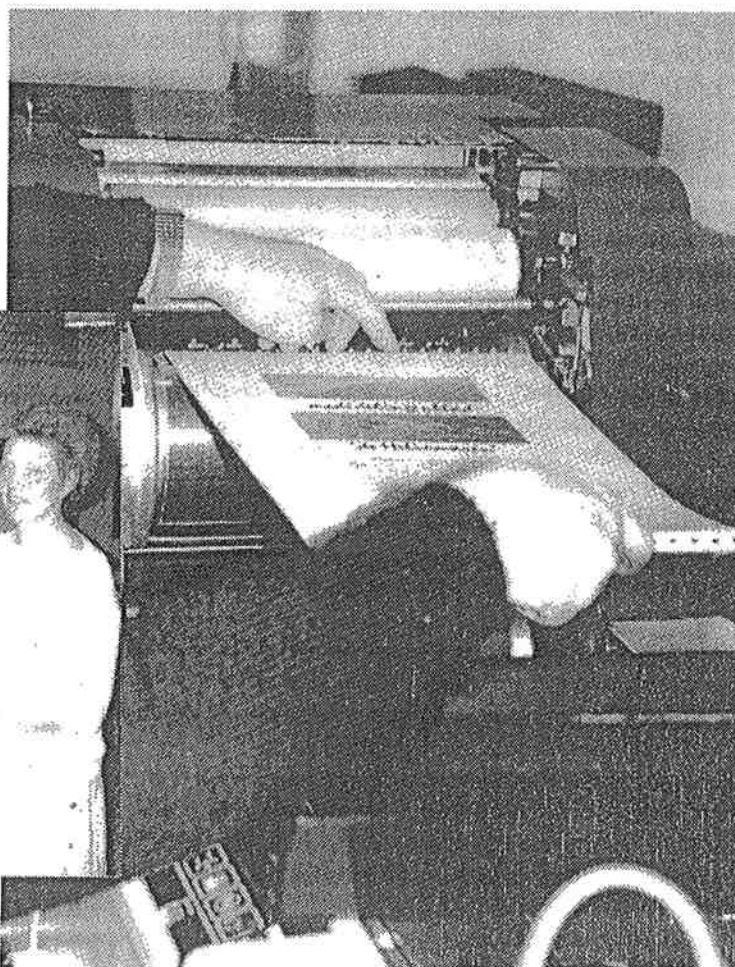
Tot wanneer heeft u in Heliomare gewerkt?

Op 28 september 1989 heb ik afscheid genomen, samen met de heer van der Pal, hoofd van de school en de heer Gersdorf, hoofd van de civiele dienst. Ik heb een fijne tijd in Heliomare gehad en ik geniet nu onder andere van mijn tuin, waar ik erg veel in doe. Ik heb het ook erg op prijs gesteld dat ik bij mijn afscheid een fotoboek heb ontvangen met foto's uit de oude en nieuwe tijd. Kortom het was een fijne tijd, waarin veel is gebeurd. Ik wens al diegenen die nu in Heliomare werken, veel arbeidsvreugde en voldoening in hun werk toe.

Voor degenen die het niet weten: Dagelijks kunt u de heer Nijman in en rond zijn tuin, tegenover Heliomare bezig zien.

*Dr. Prevo, directeur Revalidatiezaken
Bij zijn aantreden nog zo gewaarschuwd
door Hans Slootman.*

*De Algemeen directeur Raaijmakers
bekijkt met sympathie de nieuwe
Ondernemingsraadsleden*

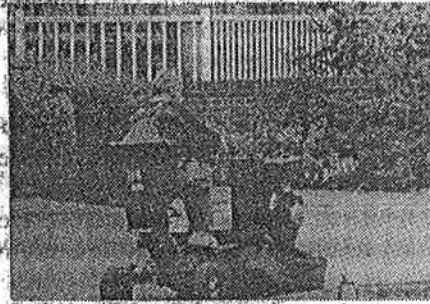
*De handen van Harry Dekker
Miljoenen formulieren en ook al
honderdduizenden "Heliomarens"
zagen hieronder het levenslicht*

Marja & Ineke (Meatloaf) het succes bij de play-backshow 1991

Rie, Plet en Willem ze vertrokken in 1992: onvergetelijk!

Veel intense zorg.. veel verwachting

In gesprek met dr. A.J.H. Prevo, directeur revalidatiezaken

Ben gesprek met dr. A.J.H. Prevo, directeur revalidatiezaken.

In het gesprek met de heer Raaijmakers (aan het eind van dit historisch overzicht) komen een groot aantal algemene uitgangspunten naar voren. Dr. Prevo gaat wat dieper in op hetgeen Heliomare te doen staat.

Wat staat Heliomare in de zeer nabije toekomst te wachten?

De ontwikkelingen in de gezondheidszorg zullen meer eisen van Heliomare. Heliomare zal nog meer verduidelijking moeten geven over de strategie, de inhoud en de kwaliteit van behandeling.

Een voorbeeld van een dergelijke externe ontwikkeling is de stelselwijziging. De zorgverzekeraars gaan afspraken maken met Heliomare over therapiepakketten en de behandeling van bepaalde diagnosegroepen. Het centrum biedt behandelvormen aan en kwaliteit van zorg. De zorgverzekeraars en het centrum maken afspraken.

Vanuit Heliomare zullen externe ontwikkelingen in de gezondheidszorg beter gevolgd moeten worden. De revalidatiegeneeskunde in een revalidatiecentrum vormt geen vooruit geschoven post in het aanbod van gezondheidszorg. Patiënten worden verwezen door specialisten en huisartsen. De afhankelijkheid van de verwijzers is en blijft groot. Goede relaties met verwijzers is essentieel. Het ingebouwd worden in een netwerk met goede afspraken over verwijzen en terugverwijzen is van groot belang. Deze externe gerichtheid zal Heliomare zich meer bewust moeten maken. Een goede relatie met de verwijzers, in het bijzonder met de revalidatieartsen in de regio, binnen het kader van een netwerk is dus zeer belangrijk.

Omdat de overheid zich meer terugtrekt en bepaalde erkenningen verdwijnen, zal het marktmechanisme meer gaan spelen. Dit is onvermijdelijk. Toegevoegde waarde van de specialistische revalidatiebehandeling moet naar de verwijzers en de zorgverzekeraars duidelijk worden gemaakt. Onze therapeutische mogelijkheden en het brede aanbod zal zich extern moeten bewijzen. Verdere verdieping en specialisatie is nodig om onderscheid met overige aanbieders van zorg te kunnen accentueren. Behandelvormen en resultaten zullen aan de buitenwereld moeten worden getoond.

Als ik u goed begrijp is onderzoek en ontwikkeling dus van groot belang voor Heliomare?

Ja, de verdere ontwikkeling van behandelvormen voor de verschillende diagnosegroepen zal in diverse projecten gaan plaatsvinden. Een protocolaire aanpak kan dan een vorm zijn waarin een dergelijke behandeling optimaal tot zijn recht kan komen. Stuurgroepen en werkgroepen zullen deze ontwikkeling tot stand moeten brengen. Het is van belang dat een centrale coördinatie en fasering de invoering en de continuïteit van deze projecten bewaakt. Het evalueren van resultaten zal niet tot interne rapportages beperkt mogen blijven. Het is van groot belang dat de resultaten naar buiten toe worden getoond. Dit zal de relatie met de verwijzers en de zorgverzekeraars ten goede komen. Daarbij kan ook worden gedacht aan het organiseren van symposia of congressen en het verzorgen van publicaties. Van belang is dat de interne ontwikkelingen doorzichtig en duidelijk gemaakt worden voor de omgeving.

Binnen het huidige Strategische Beleidsplan wordt voortdurend gesproken over de synergie van vier belangrijke units die Heliomare kent. Kunt u hier iets meer over vertellen.

De synergie is het opsporen en het herkennen van alle mogelijkheden voor samenwerking tussen de verschillende units. Het wederzijds gebruik maken van elkaars kennis en ervaring levert de meerwaarde op. Heliomare heeft die meerwaarde door de optelsom van verschillende units. Behandeling, onderwijs en opleiding is geconcentreerd op één lokatie: Polikliniek, kliniek, Mytyl-scholengemeenschap en Arbeidsintegratie/beroepsopleidingen zijn deze units. Er is een concentratie van kennis en deskundigheid. Er is een breed aanbod. Juist door deze concentratie en synergie is specialisatie, research en ontwikkeling mogelijk. Daarnaast heeft het begrip synergie ook betrekking op activiteiten die unit-overstijgend zijn. Het bevorderen van specialisatie en het verbeteren van alle logistieke processen zijn daarvan voorbeelden. Initiatieven op dit terrein zullen ten goede komen aan alle units.

Een brief van Zuster Callista

60 jaar Heliomare; Heliomare viert feest

Heliomare bestaat 60 jaar. Voor vele religieuzen een huis vol herinneringen, van vreugde en verdriet. Ik hoor het nu dikwijls om me heen van... toen ik in Heliomare was toen ik in Wijk aan Zee werkte. Hard is er gewerkt door de zusters in die tijd, vooral in de oorlogsjaren. Het was toen nog sanatorium. Ook ik maakte nog enige sanatoriumpatiënten mee, met Dr. Gerlach als geneesheer-directeur. 25 Jaar mocht ik daar werken, en het waren voor mij mooie jaren.

In het klooster waarin ik de eerste twee jaar woonde waren nog 69 zusters werkzaam, er waren enkele leken. De directeur was Dr. Gerlach, als revalidatiearts Dr. le Grand, en verder nog Truus Gottmer, Nell v.d. Aar, Lou Nijman, en nog enige heren van de Technische dienst, enkele verpleegsters en een handjevol ander personeel.

Als ik terugblik: Wat ging het er toen anders aan toe. Wat zijn er een veranderingen gekomen in die 25 jaar.

Ik kreeg de aanstelling als mentrix met de zorg voor eetzaal, slaapkamers van de verpleegsters, met daarbij nog enige avonden in de week avondrondes. Een weekend vrij was er niet bij. Na twee jaar in 1967 kwamen er enige grote veranderingen, o.a. een twaalftal zusters gingen in Beverwijk wonen, waaronder ook ik. Leef- en werkmilieu scheiden werd dat genoemd. Het was een heel evenement, niet meer in een klooster wonen, op de brommer, met de bus of de fiets, of liftend van werk naar huis, en omgekeerd. We kregen burens met kleine kinderen. We gingen babysitten, maakten deel uit van een parochie, alles heel onwennig na zoveel jaren in een klooster gewoond te hebben. Maar na verloop van tijd zagen we er ook veel positiefs in zitten. Het tweede was een nieuw personeelsrestaurant. Er werd mij gevraagd of ik er voor drie maanden naar toe wilde totdat ze een ander gevonden hadden, maar dat scheen moeilijk te zijn, want die drie maanden werden 23 jaar... Was dat omdat ze geen ander konden vinden of omdat ze me verder nergens anders konden gebruiken, ik ben daar niet achter gekomen, maar ik mag zeggen dat ik daar nooit spijt van heb gehad. Er is best wel wat afgemopperd door mij hoor, dat weet een ieder, ik wilde alles veel te netjes.

"Zusters eigen" zullen we maar denken.

Leven is veranderen.

na 20 jaar werd restaurant, kantine samengevoegd. De heer Raaijmakers wist van doorzetten hoor. Wat was dat een wennen, twee afdelingen werden één. Maar ook na enige tijd wisten we ook weer niet beter, en... het was inderdaad personeelsbesparend, maar... mijn restaurant bleef gelukkig tussen de middag functioneren. Wat heb ik er een feesten meegemaakt: diners, jubileums, tour de france, congressen, meestal onder het alziend oog van Lodewijk. Maar het grootste feest was voor mij natuurlijk wel mijn afscheid, nou ja feest. ik ging wel met bloedend hart, maar zoals overal, er is een tijd van komen en van gaan. Het was een reuze feest, om nooit te vergeten!!!! 25 Rijke jaren, daar ben ik dankbaar voor, er waren de nodige ups en downs, maar ik denk dat dat in ieder mensenleven voorkomt. Mijn wens is dan ook dat Heliomare mag voortbestaan en er steeds mensen gevonden zullen worden die zich blijven inzetten voor de medemens, met hartelijkheid en zorg.

Mijn hartelijke gelukwensen aan: bestuur, directie en alle medewerk(st)ers met dit 60 jarig bestaan. In de feest leef ik nog steeds met het gebeuren in en van Heliomare mee.

Intussen ben ik weer twee jaar in Maastricht. Het was een reuze overgang, koffieuurtje, 's middags de kassa, niet alleen geld ontvangen, maar ook voor een praatje, een grapje, hoe drukker hoe gezelliger, talloze kleine dingen heb ik echt wel gemist. Maar ik ervaar het zinvol om hier te zijn, temidden van je eigen medezusters, en ik probeer ook hier weer beschikbaar te zijn voor hen die me nodig hebben, en dat kan ik dank zij alle ervaringen die ik in Heliomare heb opgedaan.

Nogmaals mijn gelukwensen en een hartelijke groet voor een ieder.

Zr. Callista Vergeer, Onder de Bogen, Maastricht

In gesprek met drs. C.M.G. Raaijmakers, algemeen directeur.

Heliomare 60 jaar geleden en nu is een groot verschil.

Hoewel het altijd moeilijk is om iets te vertellen over periodes die men zelf niet heeft meegemaakt, wil ik u toch vragen of u kunt aangeven hoe het beleid vroeger geweest moet zijn en wat het beleid van het centrum nu is.

Zoals bekend is Heliomare begonnen als sanatorium voor tuberculose patiënten. Aan het einde van de vijftiger jaren en aan het begin van de zestiger jaren, heeft het toenmalige bestuur en directie van Heliomare ingezien dat er een andere weg ingeslagen moest worden. Er werden steeds betere behandelmethodes ontdekt voor tuberculose en men moest nieuwe wegen gaan bewandelen. Op dat moment is er gekozen voor een orthopaedieafdeling en wat later voor een revalidatiekliniek. Er is in al die jaren veel aandacht besteed aan bouw, verbouw, ruimte en uiterlijk van Heliomare.

Ruim dertig jaar lang is Heliomare het enige klinische revalidatiecentrum geweest voor de regio's Kennemerland, Alkmaar, de Haarlemmermeer en Waterland, maar exclusief de regio Amsterdam en het Gooi. Wat betreft de poliklinische behandeling is Heliomare uniek voor heel Kennemerland. Het was dus het enige erkende revalidatiecentrum in de wijde omtrek. Men kon in de afgelopen jaren uitgaan van de zekerheid in aanbod. Iedereen die revalidatie nodig had, kwam naar Heliomare.

U spreekt in de verleden tijd. Kunnen we nu niet meer uitgaan van die zekerheid?

Nee, door de stelselwijzigingen van de heer Simons vallen die zekerheden weg. Steeds meer instellingen mogen revalidatie gaan uitoefenen. Men hoeft geen erkenning meer te hebben om revalidatie te gaan doen. De maatschappelijke ontwikkeling waar wij nu in zitten vraagt ook om een kritische kijk naar prijs, of te wel kosten van het produkt. De ziektekostenverzekeraars kijken heel kritisch naar het behandelplan. Is het nodig dat iemand in Heliomare wordt opgenomen en zo ja, hoe lang? Dit vraagt van ons een meer bedrijfsmatige aanpak. In feite mag iedere gezondheidszorginstelling aan revalidatie doen. De concurrentie wordt dus bijzonder groot.

Wat kunnen we daar als centrum aan doen?

Wij zullen ons moeten gaan profileren en duidelijk maken waar we voor staan en wat we doen. Een verdere differentiatie van specialisaties is hierbij onontbeerlijk. En dan bedoel ik met name specialisaties van ziektebeelden. Wij hebben natuurlijk al een aantal specialisaties zoals behandeling van CVA patiënten, dwarslaesies, rugobservatie programma's, arbeidsintegratie en beroepsopleidingen en straks ook de contusie-unit.

Hierbij is de facilitaire ondersteuning ook van groot belang. Hoe "klantvriendelijk" gaan wij met de patiënten om. Het gebouw moet goed zijn en ook goed geoutilleerd. Op dit moment zijn wij hard bezig met de voorbereiding van de nieuwbouw. Hierbij zullen we inspelen op de maatschappelijke behoefte: meer privacy voor de revalidanten, meer ruimte, een eigen telefoon en t.v. voor de revalidanten en ga zo maar door.

U bent nu zeven jaar directeur. Vindt u dat er in die zeven jaar veel veranderd is?

Ja, dat vind ik wel. De hele gezondheidszorg is veel bedrijfmatiger geworden. Vroeger hoorde de gezondheidszorg onder de "zachte sector", maar dat is al lang niet meer het geval omdat we moeten knokken voor onze zaak. Ik heb het net al gezegd, alle vanzelfsprekendheden vallen weg. Er zijn op veel onderdelen afspraken gemaakt, niet alleen op bedrijfsmatig terrein, maar ook als het gaat om bijvoorbeeld het houden van recepties, het plannen van activiteiten op welk gebied dan ook. Maar dat is niet typisch iets voor Heliomare, het geldt voor eigenlijk de meeste bedrijven in onze maatschappij.

Waar zit voor u de uitdaging in uw werk?

Om een synthese te vinden tussen aan de ene kant een goede kwaliteit tegen een goede prijs en aan de andere kant een gezond sociaal klimaat. Het is belangrijk dat de mensen die hier werken, plezier in hun werk vinden, ontplooiingskansen krijgen en dat er goede secundaire arbeidsvoorwaarden zijn. Verder hoop ik dat allen: het managementteam en alle personeelsleden zich maximaal willen inzetten om het beste resultaat voor Heliomare te behalen.

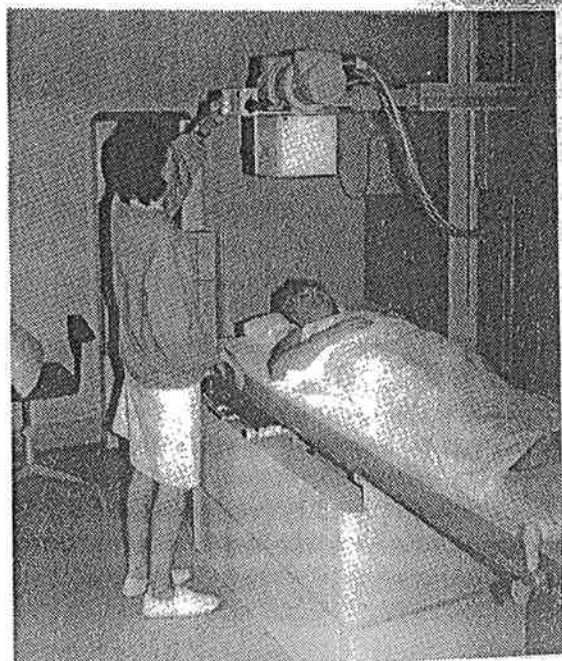
Tot slot vind ik het verder ontwikkelen van de BOV (Beroeps Opleiding voor Volwassenen) in samenhang met de overige onderdelen van arbeidsintegratie ook een uitdaging. Met alle discussies over de WAO, het weer terugkeren in het arbeidsproces, kan dit wel eens een heel belangrijk onderdeel van Heliomare worden.

Hoe ziet u de toekomst voor Heliomare?

Heliomare zal groter worden. Wij streven naar een kliniek van 135 bedden. Dit kan gerealiseerd zijn als we het aantal specialisaties kunnen uitbreiden.

Het streven is om voortdurend 250 mensen in dagbehandeling te hebben. Wij hebben voldoende faciliteiten om dit aantal te kunnen halen. Het netwerk uitbreiden is ook belangrijk. In Haarlem willen we samen met de ziekenhuizen en verpleeghuizen en het vroegbehandelingscentrum Balou een netwerk opzetten voor niet-klinische revalidatiebehandeling.

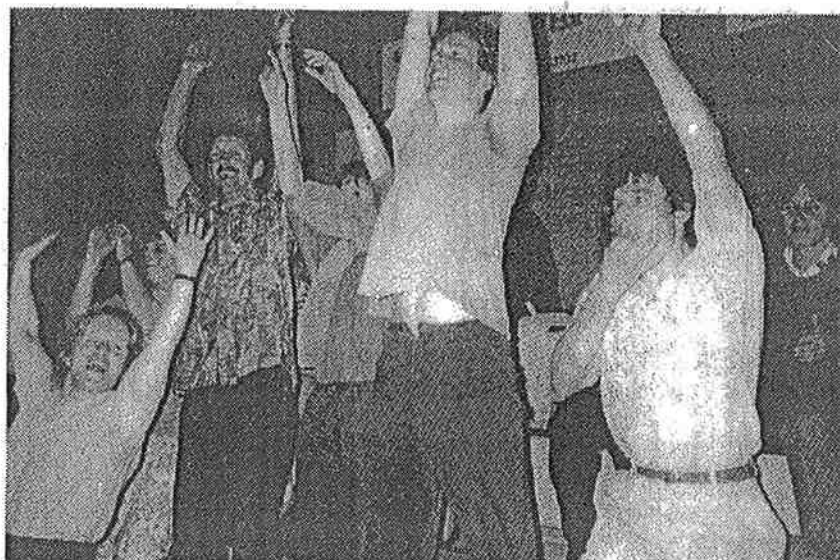
Hiernaast zal er binnen de school ook een uitbreiding kunnen plaatsvinden. Wij willen naar een grote VSO-(Voortgezet Speciaal Onderwijs) school voor de gehele provincie Noord-Holland. In overeenstemming met de provincie en andere instanties is besloten dat er in de toekomst geen kinderen en jongeren meer de provincie uit hoeven om voortgezet onderwijs te genieten. Dat moet op ons eigen terrein kunnen plaatsvinden. Op dit moment hebben we een capaciteit van 75 VSO leerlingen, dit zal uitgebreid worden naar 100 leerlingen. De afdeling Speciaal Onderwijs zit nu op een capaciteit van 160 leerlingen en zal naar 225 uitgebreid worden. De ambulante begeleiding vanuit school neemt ook een grote vlucht. We streven hierbij naar een capaciteit van 100 leerlingen tegenover 75 op dit moment. Tot slot zal er meer dan een verdubbeling plaats vinden van de cursisten van de BOV (Beroeps Opleiding Volwassenen). Er ligt heel veel te doen de komende jaren. De ver-, en nieuwbouw van het revalidatiecentrum, het opzetten van een aantal specialisaties, het verder uitbouwen van de Mytyl-scholengemeenschap en de beroepsopleidingen, het ontwikkelen van samenwerking in de regio, etc. Het is een uitdaging om daar met elkaar aan te werken.

Een overzicht van zestig jaar.

Veel is opgetekend, lang niet alles. Het zij zo.

Heliomare gaat verder, jaren tellen en jubilea's vieren zal ook in de toekomst doorgaan. Voor nu sluit ook de redactie aan bij de vele felicitaties en wenst Heliomare (ten behoeve van de patiënten en medewerkers) een gezonde toekomst!

Teksten en interviews: Yvonne Molenaar
Opmaak en eindredactie: Wim ten Hove
Drukwerk: Harry Dekker
Foto's: Archief Heliomare

